



Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

491.99-8

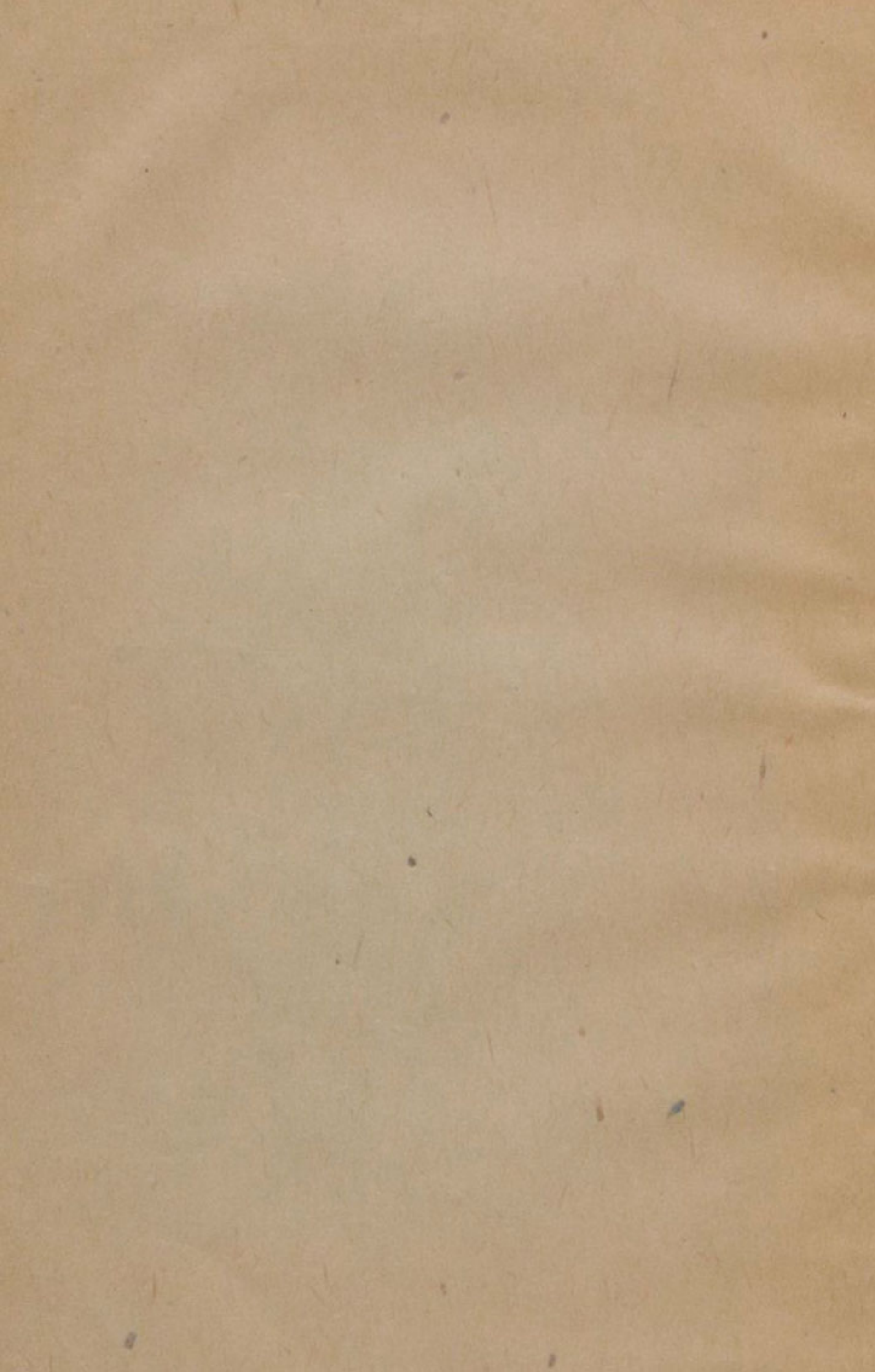
v-90

4108

1863

0194 5/139

2010



~~407~~
~~75-90~~

Հ Ո Ր

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԷՆ

АРМЯНО - РУССКАЯ АЗБУКА.

ԵՐԿՐՈՐԿ ՏԻՊ



Ի ՄՈՍԿՈՒԱ

Университетская Типография (Катковъ и К^о).

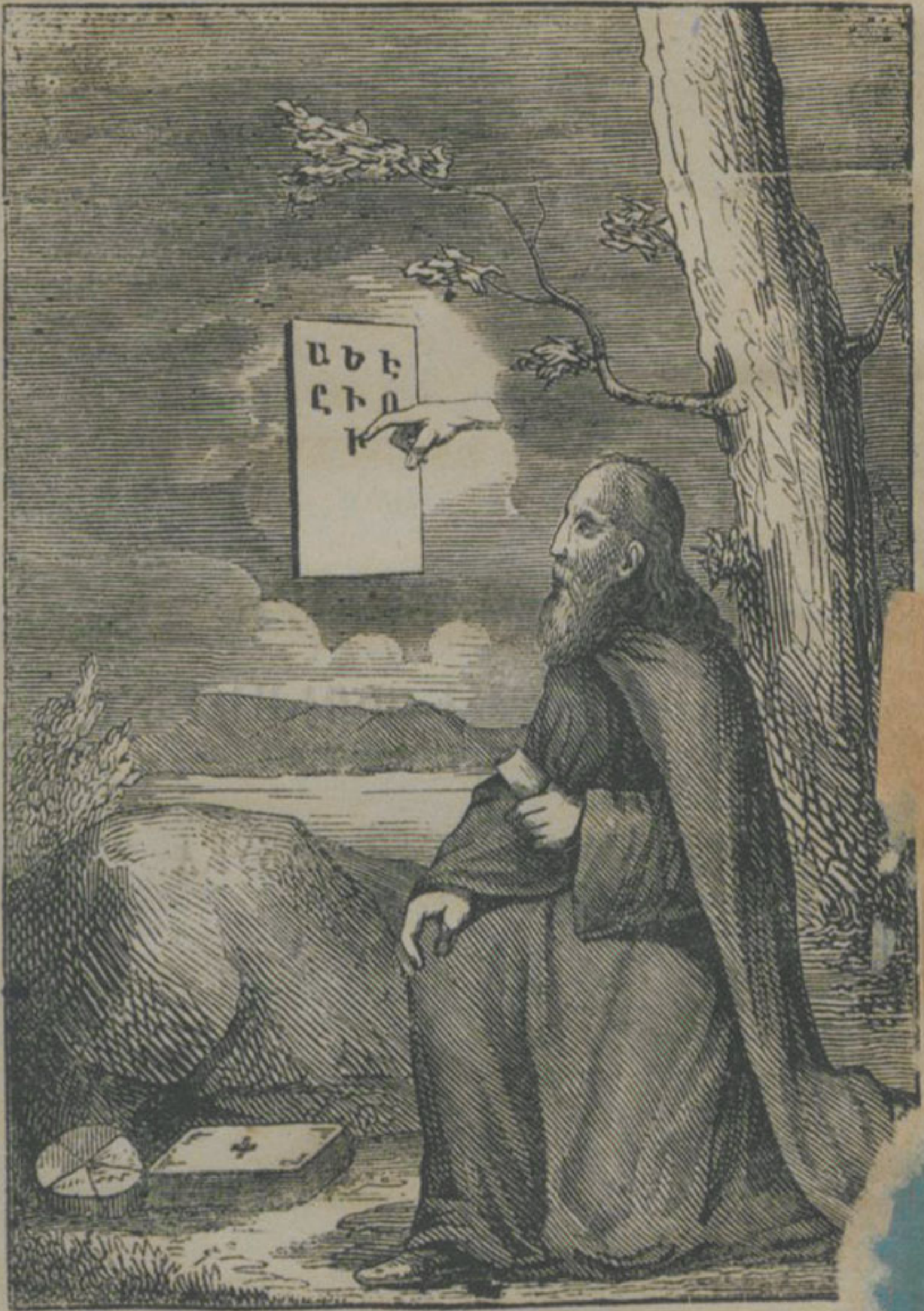
1863

433

ԱՅՄԻՆՆԵՐՆԵՐ

ՀԱՅԵՐԷՆԵՆԻ ՌՈՒՍԵՐՆԵՆԵՐ

—
АРМЯНО-РУССКАЯ АЗБУКА.



Թաթ ձեռն աջոյ՝ Մեսրոպոսայ Մեծին
 Արև ութանայ, տառք 'ի վեմ գրծին:

Խորեն Գ. ԶԷ:

491.99-8

G-93

428

Handwritten mark

159-00



Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԷՆ

ԽՄԲԱԳՐԵԱԼ

Ի Զարթոնցրայ Մաեբեան Մաեբեանց:

1002 / 288

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԻՊ

2002



Ի ՄՈՍԿՈՒԱ

Ի Զարանի Կայսերական Համալսարանին Մատենաց:

1863

23090

22K

1005

10-081

С. П. Е. Р. В. А. 8 11

ИЗДАТЕЛЬСТВО

СПЕЦИАЛЬНЫЙ

КАТАЛОГ

1863



ИЗДАТЕЛЬСТВО

Дозволено Цензурою 14-го Марта 1863 года въ С.-Петербурбѣ.

1863

ԱՌ ՈՒՍՈՒՄՆԱՏԵՆՉ ՄԱՆԿՈՒՆԾ

« Եթէ զիմաստութիւնն կողեացեա ՚ի
 քեզ՝ և համեմարոյ քացեա զանձնս քո,
 և եթէ ինդրեացեա զնա իբրև զար-
 ծաթ ընդիբ՝ և իբրև զբանջս քե-
 շեացեա զնա, յայնժամ ՚ի միտ ասացեա
 զերկիւղ Տեառն և զբարութիւնն
 Աստուծոյ քացեա՛ :

Սողոմոն :

Վարժատան մէջ դուք, մանկունք, պիտի ուսանիք
 այնպիսի բաներ, որովք պիտի կարողանայք երջանիկ
 և բախտաւոր լինել, ոչ միայն այս աշխարհիս վերայ,
 այլ և միւս աշխարհում, զկնի մահուան :

Նաւական չէ ձեզ, մանկունք, վարժատան մէջ՝
 միայն կարդալու՝ գրելու՝ և ՚ի բերան բան սերտելու
 վարժելիլ, այլ հարկաւոր է ևս՝ որ ուսանիք թէ որ
 բանն լաւ է, և որն՝ վատ. թէ ինչ բան մարդը երջանիկ
 կարող է առնել, և ինչ բան՝ ապերջանիկ կամ թրշ-
 ուառ : Այս ամէնը ուսանելէն յետոյ, հարկաւոր է ձեզ
 ըստ այնց ուսմանց՝ ձեր կեանքը բարեկարգել, և բար-
 ւոք կենցաղավարիլ :

Նարեկարգ վարժատան մէջ դուք, մանկունք, պի-
 տի ուսանիք ամենայն բանի վերայ լաւ մտածել, և մը-
 տածելով ուղիղ դատողութիւն առնել : Այն տեղ պի-
 տի ուսանիք դուք զանազան արուեստներ և գիտու-
 թիւններ, և պիտի լսէք զանազան բարոյական խրատ-

ներս: Եւ եթէ այն ամենը՝ անմտաց ձեր միտքը պահե-
լով աշխատիք միշտ առաքինական ճանապարհէն շտա-
տորուելու, անշուշտ մեծամեծ օգուտներ կարէք ստա-
նալ թէ՛ ըստ հոգւոյ և թէ՛ ըստ մարմնոյ: Այն տեղ պի-
տի ուսանիք դուք միայն բարի և գեղեցիկ բաները սի-
րել, և վատ բաները ատել և մերժել. ձեր անձանց՝
բարի և աստուածահաճոյ վիճակ ընտրել, և այն ընտ-
րած բարի վիճակը մեծ և արդոյ համարել, և այնու գոհ
լինել:

Արժատան մէջ դուք, մանկունք, պիտի ուսանիք
նախ և յառաջ կարգաւ, և ապա՝ գրել: Պիտի ուսանիք
ձեր մայրենի լեզուի կանոնները, որպէս զի այնու կարո-
ղանայք ձեր կարդացած բանքը լաւ հասկանալ, և և
բան շարադրել անսխալ:

Պիտի ուսանիք նաև Քրիստոնէական սուրբ Արօնը:
Արօնի գիտութիւնն է՝ որ կրանայ մարդոյ առաջև ճշ-
մարիտ երջանկութեան ճանապարհը: Մեր սրտի մէջ
եղած անբարի բաղձանքները՝ ի դուրս կձգէ, և կյորդո-
րէ մեզ բարի և արդար բաների բաղձալ: Ացուցանէ մեզ
չար և անկարգ յօժարութեանց դէմ դնելու հնարք-
ները: Մեր սրտի մէջ կբորբոքէ եռանդն և սէր Աստու-
ծոյ հաճոյ լինելու, առաւել քան զամենայն ինչ՝ զնա-
սիրելու, ամէն բանի մէջ նորա փառքը խնդրելու և յա-
մենայն ժամ նորա պատուիրանքը կատարելու:

Պիտի ուսանիք Թոմաս-Բիւն, որ շատ օգտա-
կար արուեստ է. ո՛վ որ քաջ տեղեակ լինի այդ արուես-
տիդ, նա կարող է առանց ծանր աշխատանաց հաշիւ
առնել, և թուելի իրաց որքանութիւնը իմանալ, և այ-
նու ևս մեծ օգուտներ քաղել: Պիտի ուսանիք Աշխար-
հաֆրոմ-Բիւն, որ կցուցանէ աշխարհիս գանազան կող-
մանց դիրքը, և բնական և քաղաքական հանգամանաց

նկարագիրքը, և այլն: Պիտի ուսանիք Պատմութիւն
ազգայինը և ընդհանուրը, և այլ շատ բաներ, որոց իւր
բաժանչիւրն ունի մի մի շահաւէտ նպատակ:

Ահա այսպիսի բաների հմտանալով վարժատան
մէջ կարող էր դուք, մանկունք, խոհեմ (իւրօր) մարդ
լինիլ, ազգի և հասարակութեան պիտանի անդամ
հանդիսանալ, և ձեր իսկ անձին փառք՝ պատիւ՝ և օ-
գուտ շահիլ, և բարի անուն ժառանգել:

Հարկ է ուրեմն որ դուք ևս, մանկունք, այս ամե-
նայն բաները յօժարութեամբ ուսանիք, և սիրով ՚ի վար-
ժատուն գնաք: Այն աշակերտն՝ որ ՚ի վարժատուն գը-
նալու դանդաղ է, և տան մէջ կամ փողոցներում շատ
ժամանակ ՚ի դուր կանցուցանէ, յայտ է թէ չկարողա-
նար վարժապետի ամենայն ուսուցած հարկաւոր բա-
ները լսել կամ իմանալ, և լսածները ևս շուտով կմո-
ռանայ:

Պովելի և ընտիր աշակերտն ուրախութեամբ կեր-
թայ ՚ի վարժատուն. նա աշխատասէր կլինի և մաքրա-
սէր, համեստ և խաղաղասէր: Ի վարժատուն կերթայ
նա միշտ յիւր ժամանակին. վարժատանէն յիւր տունը
դառնալոյ ժամանակ փողոցներումը դատարկաշրջիկ
չլինիր, այլ ուղիղ կերթայ ՚ի տուն: Աւրեմն, սիրելի
մանկունք, աշխատեցէք այսպիսի աշակերտ լինելու:



Երկամսոցիւ շաբաթիւն :

Ա Բ Գ Դ Ե Զ

Է Ը Թ Ժ Ի Լ

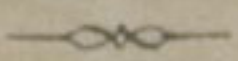
Խ Ծ Կ Ն Պ Ղ

Ճ Մ Յ Ն Շ Ո

Չ Պ Ղ Ռ Ս Վ

Տ Ր Ց Ի Փ Ք

Օ Ֆ





Արհամարտի Առարկէն :

Ա Б В Г Д Е

Ж З И І К Л

М Н О П Р С

Т У Ф Х Ц Ч

Ш Щ Ъ Ы Ь Ы

Э Ю Я Ө

Վ



Նորոգելու համարներ:

ա բ գ դ ե զ ի լ ժ ծ թ ռ

կ լ խ ծ զ հ ճ զ ճ ճ ճ ճ ճ ճ ճ

չ պ ջ ն ո զ ա բ գ լ փ ք

և *) օ Ֆ:

Նորոգելու համարներ:

ա բ գ դ ե զ ի լ ժ ծ թ ռ

կ լ խ ծ զ հ ճ զ ճ ճ ճ ճ ճ

չ պ ջ ն ո զ ա բ գ լ փ ք

և օ Ֆ:

*) Են առանձին գիրք է, այլ միասորած է և - գրեթե:

Նորոգ հեր Ուսուցիչի:

а б в г д е ж з и і к л

м н о п р с т у ф х ц ч

ш щ ъ ы ь ѣ э ю я ө ү.

Նորոգ հեր Ուսուցիչի:

а б в г д е ж з и і к л

м н о п р с т у ф х ц ч

ш щ ъ ы ь ѣ э ю я ө ү.

Միասնապատասխանութիւններու նշաններն :

Ա Ե Է Ը Թ Ռ Օ

Երկարութեան նշաններու նշաններն :

ԱՅ ԵԸ ԵՅ ԵՕ ԷՅ ԷՕ ԸՅ
ԹՅ ԹԹ ՌՅ ՌԹ

Երկարութեան նշաններու նշաններն :

ԷՕՅ ԹԹՅ ՌԹՅ

Բազմապատասխանութիւններու նշաններն :

Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ռ Օ
Կ Ն Չ Ժ Ի Ս Ն Շ Ը
Պ Բ Ռ Ս Վ Տ Ը Թ
Փ Ք Ֆ

Միասնական շարձանները Ուսուցիչներ :

А Е И І О У Ы Ъ Э Ю Я.

Երկրորդական շարձանները Ուսուցիչներ :

АЙ ЕЙ ИЙ ОЙ УЙ ЫЙ ЪЙ ЭЙ ЮЙ ЯЙ.

Միասնական շարձանները Ուսուցիչներ :

Ъ Ъ Й.

Բազմաշարձան Գրերը Ուսուցիչներ :

Б В Г Д Ж З К Л М Н П
Р С Т Ф Х Ц Ч Ш Щ Ө.

— Է Գ Ժ — Ե Կ Ը Թ :

ԱԲ	ադ	ադ	ազ	աթ	աժ
ԵԲ	եդ	եդ	եզ	եթ	եժ
ԵԳ	էդ	էդ	էզ	էթ	էժ
ԸԲ	ըդ	ըդ	ըզ	ըթ	ըժ
ԻԲ	իդ	իդ	իզ	իթ	իժ
ՈԲ	ոդ	ոդ	ոզ	ոթ	ոժ
ՕԲ	օդ	օդ	օզ	օթ	օժ

ԱԸ	աիս	ած	ակ	ահ	աճ
ԵԸ	եիս	եծ	եկ	եհ	եճ
ԵԿ	էիս	էծ	էկ	էհ	էճ
ԸԸ	ըիս	ըծ	ըկ	ըհ	ըճ
ԻԸ	իիս	իծ	իկ	իհ	իճ
ՈԸ	օիս	օծ	օկ	օհ	օճ

— 15 —

Ба ва га да жа за ка ла ма на па
ра са та фа ха ца ча ша ща ъа.

Бе ве ге де же зе ке ле ме не пе
ре се те фе хе це че ше ще ъе.

Би ви ги ди жи зи ки ли ми ни пи
ри си ти фи хи ци чи ши щи ъи.

Бо во го до жо зо ко ло мо но по
ро со то фо хо цо чо шо що ъо.

Бу ву гу ду жу зу ку лу му ну пу
ру су ту фу ху цу чу шу щу ъу.

Бы вы гы ды жы зы кы лы мы ны пы
ры сы ты фы хы цы чы шы щы ъы.

БѢ вѢ гѢ дѢ жѢ зѢ кѢ лѢ мѢ нѢ пѢ
рѢ сѢ тѢ фѢ хѢ цѢ чѢ шѢ щѢ ъѢ.

Бю вю гю дю жю зю кю лю мя ню пю
рю сю тю фю хю цю чю шю щю ъю.

Бя вя гя дя жя зя кя ля мя ня пя
ря ся тя фя хя ця чя шя щя ъя.

Աղ	աճ	աժ	այ	ան	աշ
Եղ	եճ	եժ	եյ	են	եշ
Լղ	լճ	լժ	լյ	լն	լշ
Րղ	րճ	րժ	րյ	րն	րշ
Իղ	իճ	իժ	իյ	ին	իշ
Ող	ոճ	ոժ	ոյ	ոն	ոշ
Օղ	օճ	օժ	օյ	օն	օշ:

—

Աշ	աւ	աջ	ան	աս	աւ
Եշ	եւ	եջ	են	ես	եւ
Լշ	լւ	լջ	լն	լս	լւ
Րշ	րւ	րջ	րն	րս	րւ
Իշ	իւ	իջ	ին	իս	իւ
Ու	ու	ուջ	ուն	ուս	ոււ
Օւ	օւ	օջ	օն	օս	օւ:

Бай вай гай дай жай зай кай лай
май най пай рай сай тай фай хай цай
чай шай щай օай.

Бей вей гей дей жей зей кей лей
мей ней пей рей сей тей фей хей цей
чей шей щей օей.

Бой вой гой дой жой зой кой лой
мой вой пой рой сой той фой хой цой
чой шой щой օой.

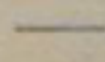
88/3
Бій вій гій дій жій зій кій лій
мій ній пій рій сій тій фій хій цій
чій шій щій օій.

Буй вуй гуи дуй жуи зуй куи луй
муи нуи пуи руи суи туи фуй цуй чуй
шуй щуй օуй.

Бый вый гый дый жый зый кый лый
мый ный пый рый сый тый фый хый
ций чий ший щий օий.

Бла вла гла дла жла зла кла мла
вла пла рла сла тла фла хла цла чла
шла щла օла.

Ա ^տ	ար	աց	աւ	ափ	աք	աֆ
Ե ^տ	եր	եց	եւ	եփ	եք	եֆ
Է ^տ	էր	էց	էւ	էփ	էք	էֆ
Ը ^տ	ըր	ըց	ըւ	ըփ	ըք	ըֆ
Ի ^տ	իր	ից	իւ	իփ	իք	իֆ
Ո ^տ	որ	ոց	ու	ոփ	ոք	ոֆ
Օ ^տ	օր	օց	օւ	օփ	օք	օֆ:



Բ ^ա	բհ	բէ	բը	բի	բո	բօ
Գ ^ա	գհ	գէ	գը	գի	գո	գօ
Դ ^ա	դհ	դէ	դը	դի	դո	դօ
Չ ^ա	չհ	չէ	չը	չի	չո	չօ
Թ ^ա	թհ	թէ	թը	թի	թո	թօ
Ժ ^ա	ժհ	ժէ	ժը	ժի	ժո	ժօ
Լ ^ա	լհ	լէ	լը	լի	լո	լօ
Խ ^ա	խհ	խէ	խը	խի	խո	խօ
Ճ ^ա	ճհ	ճէ	ճը	ճի	ճո	ճօ

Бра вра гра дра жра зра кра мра
вра пра сра тра фра хра цра чра шра
щра ґра.

Бле вле гле дле жле зле кле лле
мле нле пле рле сле тле фле хле цле
чле шле щле ґле.

Бли вли гли дли жли зли кли лли
мли нли пли рли сли тли фли хли цли
чли шли щли ґли.

Бло вло гло дло жло зло кло лло
мло нло пло рло сло тло фло хло цло
чло шло щло ґло.

Блу влу глу длу жлу злу клу ллу
млу нлу плу рлу слу тлу флу хлу цлу
члу шлу щлу ґлу

Блы влы глы длы жлы злы клы ллы млы
нлы плы рлы слы тлы флы хлы цлы члы
шлы щлы ґлы.

Блѣ влѣ глѣ длѣ жлѣ злѣ клѣ ллѣ млѣ
нлѣ плѣ рлѣ слѣ тлѣ флѣ хлѣ цлѣ члѣ
шлѣ щлѣ ґлѣ.

Կ ^ա	կե	կէ	կը	կի	կո	կօ
Հ ^ա	հե	հէ	հը	հի	հո	հօ
Չ ^ա	ձե	ձէ	ձը	ձի	ձո	ձօ
Ղ ^ա	ղե	ղէ	ղը	ղի	ղո	ղօ
Ճ ^ա	ճե	ճէ	ճը	ճի	ճո	ճօ
Մ ^ա	մե	մէ	մը	մի	մո	մօ
Յ ^ա	յե	յէ	յը	յի	յո	յօ
Ն ^ա	նե	նէ	նը	նի	նո	նօ
Շ ^ա	շե	շէ	շը	շի	շո	շօ
Չ ^ա	չե	չէ	չը	չի	չո	չօ
Պ ^ա	պե	պէ	պը	պի	պո	պօ
Ջ ^ա	ջե	ջէ	ջը	ջի	ջո	ջօ
Ռ ^ա	ռե	ռէ	ռը	ռի	ռո	ռօ
Ս ^ա	սե	սէ	սը	սի	սո	սօ
Վ ^ա	վե	վէ	վը	վի	վո	վօ
Տ ^ա	տե	տէ	տը	տի	տո	տօ
Բ ^ա	բե	բէ	բը	բի	բո	բօ

Блю влю глю длю жлю злю клю ллю
млю нлю плю рлю слю тлю флю хлю цлю
шлю щлю өлю.

Бля вля гля для жля зля кля лля мля
нля пля рля сля тля фля хля цля чля
шля щля өля.

Бре вре гре дре жре зре кре лре мре
нре пре рре сре тре фре хре цре чре
шре щре өре.

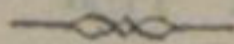
Бри ври гри дри жри зри кри лри мри
нри при рри сри три фри хри цри чри
шри щри өри.

Бро vro гро дро жро зро кро лро мро
нро про рро сро тро фро хро цро чро
шро щро өро.

Бру вру гру дру жру зру кру лру мру
нру прру рру сру тру фру хру цру чру
шру щру өру.

Бры вры гры дры жры зры кры лры
мры нры пры рры сры тры фры хры цры
чры шры щры өры.

З ^ш	г ^б	г ^т	г ^р	г ^л	г ^н	г ^о
Л ^ш	л ^б	л ^т	л ^р	л ^л	л ^н	л ^о
Ф ^ш	ф ^б	ф ^т	ф ^р	ф ^л	ф ^н	ф ^о
Р ^ш	р ^б	р ^т	р ^р	р ^л	р ^н	р ^о
Ф ^ш	ф ^б	ф ^т	ф ^р	ф ^л	ф ^н	ф ^о :



Брѣ врѣ грѣ дрѣ жрѣ зрѣ крѣ лрѣ мрѣ
нрѣ прѣ ррѣ срѣ трѣ фрѣ хрѣ црѣ чрѣ
шрѣ щрѣ ѳрѣ.

Брю врю грю дрю жрю зрю крю лрю
мрю нрю прю ррю срю трю фрю хрю црю
чрю шрю щрю ѳря.

Бря вря гря дря жря зря кря лря мря
нря пря рря сря тря фря хря цря чря
шря щря ѳря.

— 100 + 100 = 200

10

Масло.

Свой.

Шалашъ.

Гость.

Сова.

Ты.

Блоха.

Навозъ.

Козленокъ.

Потоки.

Вниманіе.

Лоза.

Гдѣ, куда.

Яйцо.

Сноха.

Походъ.

Потолокъ.

Глухой.

Дымъ.

Шипы.

Кривой.

Огонь.

100, 100, 100, 100

Сей.

Сила.

Руль.

Тѣсто.

Плачь.

Семь.

Մէկ զաննիւմ Քասուեր :

ՄՂ соль.

ՄԺ годъ.

ՄՋ десница.

ՄՓ ладонь.

ՄԻ трупъ.

ԼՁ осель.

ԹԻ лопата.

ԼԻ полный.

ՁԻ лошадь.

ՈԽ злоба.

ՕԴ воздухъ.

ՕԶ змѣя.

ՕՂ кольцо.

ՕՐ день.

ՄԿԿ нація.

ՄԿԿԿ облако.

ՄԿԾ козель.

ՄԿՄ щека.

ՄԿՐ мужъ.

ՄԿՔ глаза.

ՄԿՋ медвѣдь.

ՄԿՊ утка.

ՄԿՂ вишня.

ՄԿԻ слово.

ՄԿՐ зрачокъ.

ՄԿՊ пламя.

ՔԿՏ тронъ.

ՔԿՄ рѣка.

ՔԿՐ жирный.

ՔԿԾ черта.

ՔԿԻ цѣна.

ՔԿՐ буква.

ՔԿՊ воръ.

ՔԿՄ урокъ, рядъ.

ՔԿՂ лѣкарство.

ՔԿԺ лицо.

ՄԿԻ быкъ.

ՄԿՐ когда.

Ἰρῆ πῆσνια.	Ἰσῆ кашель.
Ὀξὺ оружие.	Ἰσῆ вкусъ.
Ἰσῆ корона.	Ἰσῆ хлѣбъ.
Ἰσῆ крыло.	Ἰσῆ курица.
Ἰσῆ отрубѣ.	Ἰσῆ старый.
Ἰσῆ число.	Ἰσῆ земля.
Ἰσῆ легкое.	Ἰσῆ стадо.
Ἰσῆ часть.	Ἰσῆ лѣвый.
Ἰσῆ желаніе.	Ἰσῆ обѣдъ.
Ἰσῆ озеро.	Ἰσῆ рѣчь.
Ἰσῆ игра.	Ἰσῆ волоса.
Ἰσῆ крестъ.	Ἰσῆ сито.
Ἰσῆ свинья.	Ἰσῆ воскъ.
Ἰσῆ дерево.	Ἰσῆ брови.
Ἰσῆ старикъ.	Ἰσῆ корабль.
Ἰσῆ воробей.	Ἰσῆ узкій.
Ἰσῆ море.	Ἰσῆ стрѣла.
Ἰσῆ хромоу.	Ἰσῆ новый.
Ἰσῆ точка.	Ἰσῆ прибыль.
Ἰσῆ женщина.	Ἰσῆ сучокъ.
Ἰσῆ ребро.	Ἰσῆ пузырекъ.
Ἰσῆ корова.	Ἰσῆ живой.

Πισυ чечевица.	Περα рана.
Πισυ сукъ.	Περα шея.
Πισυ сирота.	Σερα копье.
Πισυ лоза.	Σερα день.
Πισυ охота.	Σερα строка.
Σωρα злой.	Σοβη праздникъ.
Σωρα мѣра.	Σωρα боль.
Σωρα сухой.	Σωρα грязь.
Φωρα пляска.	Σωρα моль.
Φωρα люстра.	Σωρα коль.
Φωρα стараніе.	Σωρα роса.
Φωρα нервъ.	Φωρα гортань.
Πωρα путь.	Φωρα слонъ.
Πωρα гусь.	Φωρα заемъ.
Πωρα дыня.	Φωρα ровъ.
Πωρα любовь.	Φωρα животъ, чрево.
Πωρα лукъ.	Φωρα храбрый.
Πωρα голодъ.	Φωρα камень.
Πωρα худой.	Φωρα носъ.
Πωρα споръ.	Φωρα вуаль.
Πωρα камень.	Φωρα козель.

Այժմъ	теперь.	Թերթ	листъ бумаги.
Անցք	переходъ.	Թոյլ	слабый.
Բաղդ	счастіе.	Թուղ	винная ягода.
Բանտ	тюрьма.	Թուր	шпага.
Բարձ	подушка.	Ժայռ	скала.
Բողկ	рѣдка.	Լայն	широкій.
Բոյն	гнѣздо.	Լանջ	грудь.
Բոյս	травա.	Լիբբ	дерзкій.
Գայլ	волкъ.	Լոյս	свѣтъ.
Գանձ	сокровище.	Խելք	умъ.
Գիրք	книга.	Խուլ	глухой.
Գիւղ	деревня.	Խուց	комната.
Գոյն	цвѣтъ.	Խուփ	крышка.
Գործ	дѣло.	Խօսք	слово.
Գորտ	лягушка.	Ծոյլ	лѣнивый.
Գուր	водоемъ.	Ծուխ	дымъ.
Գաշտ	поле.	Ծուռ	кривой.
Գեղձ	персикъ.	Չաքք	каре́та.
Դոյլ	ведро.	Չոխ	графъ.
Օարդ	украшеніе.	Չոյր	слѣпой.
Թափք	сѣдло.	Հայր	отецъ.
Թանկ	дорогой.	Հաստ	толстый.

Հիշտ	легкій.	Հուհ	собака.
Հիւր	гость.	Ուղտ	верблюдъ.
Հողմ	вѣтеръ.	Պարկ	кошелекъ.
Հում	сырой.	Գլուխ	теплый.
Հուր	огонь.	Գլուխ	вода.
Հայի	голосъ.	Ռազմ	сраженіе.
Հիւհ	снѣгъ.	Սարդ	паукъ.
Ճանճ	муха.	Սիւս	черный.
Ճիւղ	вѣтвь.	Սիրտ	сердце.
Մայր	мать.	Սիւհ	столбъ.
Մարդ	человѣкъ.	Սուտ	ложный.
Մեղք	грѣхъ.	Սանք	монастырь.
Մերկ	голый.	Սարդ	роза.
Միտք	мысль, умъ.	Սարճ	мзда.
Միշտ	всегда.	Սերջ	конецъ.
Մորթ	кожа.	Սիշտ	скорбь.
Մութ	темнота.	Տանճ	груша.
Յարդ	солома.	Տաշտ	корыто.
Յոյս	надежда.	Տոհմ	племя, родъ.
Վերկ	краска.	Տուհ	домъ.
Վումշ	миндаль.	Տուփ	ящикъ.
Շանթ	громъ.	Յուլ	быкъ.

Փայտ дерево. Քայլ шагъ.
Փորձ проба, опытъ. Քոյր сестра.
Փռչ терновникъ. Քռնъ сонъ.

Քուրդ шерсть. Մռնջ нѣмой.
Քռնի полкъ. Մռրձ молотокъ.
Քռքи герцогъ. Մռրբ тонкій.
Քռրկ лишенный. Շռնչ дыханіе.
Թռղթ бумага. Ռնչք ноздри.
Լիարդ печень. Ռռւք бомба.
Խռնի ладонъ. Մռնկ грибъ.
Կիանք жизнь. Մռրբ святой.
Կռնա плѣшивый. Տռնկ растеніе.
Կռք идолъ. Ցռրտ холодъ.
Հռնձ жатва. Քռրւք жрецъ.

Կռրձք грудь.

Արհ- լանկոզ բարեք:

Ա թոս стулъ. Ա ծռխ уголь.
Ա լիւր мукà. Ա կիանքք уши.

U' no[θ] сосудъ.	ϑ' b' p' a' n' i' ротъ.
U' d' h' u' мѣсяцъ.	ϑ' a' s' q' u' a' n' i' звѣрь.
U' n' i' l' d' левъ.	ϑ' a' s' r' i' ячмень.
U' p' h' e' солнце.	ϑ' a' s' p' o' l' i' весна.
U' r' i' l' i' кровь.	ϑ' a' s' l' i' [θ] дворъ.
U' l' a' q' песокъ.	ϑ' i' i' n' i' вино.
U' r' a' q' сонъ.	ϑ' i' z' h' e'p' ночь.
U' r' a' h' y' жила.	ϑ' o' i' n' i' поясъ.
O' q' u' e' l' a' польза.	ϑ' a' s' i' n' a' h' y' ножъ.
O' d' i' a' n' o' мыло.	U' q' p' a' y' r' братъ.
O' r' e' g' u' l' a' законъ.	U' r' h' a' [θ] желѣзо.
U' q' n' a' l' ворона.	U' r' h' i' n' i' небо.
U' q' f' i' l' i' c' r' источникъ.	U' r' h' i' r' земля.
U' q' d' e' b' i' l' i' дѣвица.	U' r' h' i' l' e' q' страхъ.
U' q' p' e' s' a' b' i' l' i' бѣднякъ.	U' i' d' a' y' подарокъ.
U' j' q' u' i' виноградникъ.	U' i' h' e' r' товарищъ.
U' i' t' a' n' a' лѣсъ.	U' i' h' e' r' q' грѣцкій орѣхъ.
U' z' l' u' a' r' s' мѣръ, свѣтъ.	ϑ' a' s' i' n' a' p' чернила.
U' r' d' a' [θ] серебро.	U' l' i' q' u' e' языкъ.
U' r' d' i' l' орелъ.	U' o' s' q' u' e' виноградъ.
U' r' d' i' a' n' a' корень.	U' o' s' i' n' e' l' [θ] лавка.
U' r' p' r' i' n' c' i' p' e' государь.	U' o' s' l' a' r' мракъ.

Օ՞ժ զիկ цвѣтокъ.	Շ՞ժ պիկ рубашка.
Օ՞ժ ռայ слуга.	Ո՞ճ խար овца.
Ս՞ժ զամբ капуста.	Ո՞ճ կի золото.
Ս՞ժ մուրջ мостъ.	Չ՞ժ միջ изюмъ.
Ս՞ժ պիկ обезьяна.	Պ՞ժ նիր сыръ.
Ս՞ժ տու котъ, кошка.	Պ՞ժ ռալ старуха.
Ս՞ժ ցին топоръ.	Պ՞ժ տառ кусокъ.
Ս՞՞ շիկ сапогъ.	Պ՞ժ տիժ наказаніе.
Ճ՞ժ զարջ смородина.	Պ՞ժ տիւ честь.
Ճ՞ժ շիւ счесть.	Ռ՞՞ ճիկ жалованье.
Ճ՞ժ լաա вѣра.	Ս՞ժ լոր слива.
Ճ՞՞ դի душа.	Ս՞՞ խիկ соловей.
Ճ՞՞ վիւ пастухъ.	Ս՞ժ ռոդ порохъ.
Ճ՞ժ կաա лобъ.	Տ՞ժ կաա бочка.
Ս՞ժ ծուկ кислое мо- ЛОКО.	Տ՞ճ զի мѣсто.
Ս՞ժ նուկ младенецъ.	Տ՞ճ ըիւ листъ.
Ս՞՞ խիր пепель, зола.	Յ՞՞ ըիանі пшеница.
Ս՞՞ ըուք борода.	Փ՞ճ թակ улей.
Վ՞ժ մակ письмо.	Փ՞ճ աայ женихъ.
Վ՞ժ լակ лодка.	Փ՞՞ զոց улица.
Վ՞ճ զակ кошье.	Փ՞՞ շի пыль.
	Ք՞ժ զար городъ.

Քա ցախս	уксусъ.	Լապ տեր	фонарь.
Անձ բեւ	дождь.	Լու սին	луна.
Բալ խիր	сани.	Աթ սայ	котель.
Բամբ բակ	хлопчатая	Ան դուն	аршинъ.
бумага.		Ան թեղ	лампада.
Դար բին	кузнецъ.	Հան դերձ	одежда.
Դեւ պան	посланникъ.	Պատ կեր	портретъ.
Դեր ձակ	портной.	Պար տէղ	садъ.
Չան դակ	колоколь.	Չեւ նոց	перчатка.
Խոր հուրդ	совѣтъ.	Մար մին	тѣло.
Թատ րոն	театръ.	Տախ տակ	доска.

Արե + վանկոզ Բարեւր :

Ա գա բակ	село.	Ա բա դիլ	аистъ.
Ա դա դակ	крикъ.	Աւա դակ	разбойникъ.
Ա դաւ նի	голубь.	Ա քա դաղ	пѣтухъ.
Ա նա պատ	пустыня.	Ա բի վար	конь.
Ա նա սուն	скоть.	Ա բո վայն	животь.
Ա շա կերտ	ученикъ.	Օ բա ցոյց	календаръ.
Ա սա տաղ	потолокъ.	Ա շ տա նակ	подсвѣч-
Ա սա ւոտ	утро.	никъ.	

Γ2 <i>παι ρωη</i> башня.	Σρ <i>παι ρωη</i> тинографія.
Βω <i>ηω ηβη</i> баня.	Φω <i>παι ρωη</i> сраженіе.
Βω <i>ηω ηβ</i> ключъ.	Φω <i>ρω ηνω</i> шея.
Βω <i>ρβ ηωη</i> пріятель.	Ψ <i>ρω ηωη</i> павлинъ.
Φω <i>λω ηωη</i> палица.	Φω <i>ζω ηωη</i> священ-
Φβ <i>ρβη ηωη</i> могила.	никъ.
Φω <i>παι λωη</i> судія.	Ο <i>ηωη ηβη</i> помощь.
Θω <i>ηω λωη</i> король,	Φω <i>ηω ηωη</i> казна-
царь.	чей.
Ϝω <i>ηω ηωη</i> время.	Ψω <i>ηω ηωη</i> сапож-
Ϝω <i>ηω ηωη</i> часы.	никъ.
Ιω <i>ρω ηωη</i> жаркое.	Ξω <i>παι ηβη</i> свадьба.
Ϟω <i>ηω ηωη</i> радуга.	Ψω <i>ηω ρβη</i> пророкъ.
Ψω <i>ηω ηωη</i> чернилица.	Ψω <i>ηω ρβη</i> жемчугъ.
Ψβ <i>ρω ηωη</i> кушанье.	Ξω <i>ηω ρβη</i> щипцы.
Ξω <i>ηω ηωη</i> дорога.	Ξω <i>ηω ρβη</i> стра-
Ψω <i>παι ηβη</i> кольцо,	даніе.
перстень.	Ψω <i>ρω ηωη</i> занавѣсъ.
Ϟω <i>ηω ηωη</i> заяць.	Ψω <i>ηω ηωη</i> учитель.

Չորս լանկոզ բառեր:

Ա դա հու թիւն жадность.

Աւ տա րան евангеліе.

Ե կե դե ցի церковь.

Ա՛մ բար տաւան гордый.

Ար մաւե նի финиковое дерево.

Վա իտա ճա շիկ завтрак.

Պա տաւա քաղ вилка.

Վա ճաւա կան купецъ.

Ա՛մ բե րու թիւն терѣніе.

Յաի ճաւա կի фарфоръ.

Պատ կե րա հան живописецъ.

Վար սա վե րայ цырюльникъ.

Անո լանկոզ բառեր:

Աւ կո ծու թիւն буря.

Ե կե դե ցա կան церковный.

Ա՛մ բա տա նու թիւն доносъ.

Ա՛ւ մար ճա կու թիւն смѣлость.

Պա տե րաղ մա սէր любящій войну.

Քա հա նայ տ պետ первосвященникъ.

Ա ից զանհոգ Բարեբր :

Ա ըրա ըրա ծա պա տումս повѣствующій о со-
твореніи міра.

Ա լե տա ըրա նա գիրք евангелистъ.

Ա պիա կո պո սա պես архіепископъ.

Պա տա ըրա դա մա տոյց приносящій дары.

Մար դա ըէ ա ծա նոթն знатокъ въ пророче-
ствахъ.

Եօնն զանհոգ Բարեբր :

Մըշ տըն ջե նա լո ըրա կից совѣчный.

Մըշ տըն ջե նա լո ըրա պէս вѣчно.

Քա հա նայ ա պե տու թիւն первосвящен-
ничество.

Թա դա լո ըե ցու ցա նել воцарить.

Ո-Թ զանհոգ Բարեբր :

Հը ըեշ տա կա վայ ել չա բար какъ прилич-
но Ангеламъ.

Ինն զանհոգ Բարեբր :

Մայ ծակ նա ծա ծան ջե ցու ցա նել заста-
вить сверкать подобно молніи.

Արհա- Բաղաշայն աստուծոյ յանուշ Բաւեր,
որոց ճշը կամ «կիզբը՝ զօրո-նէամբ (կիճայն-ի
չայնասոր աստուծ ը:

ԲԺ (ԲԸԺ) • բժիշկ ԴՈԿՏՈՐԻ.

ԲԼ (ԲԸԼ) • բլուր ԽՈԼՄԻ.

ԳԺ (ԳԸԺ) • գթած միլոսերդնայ.

ԳԺ (ԳԸԺ) • գմբէթ կուօլ.

ԳԿ (ԳԸԿ) • գգոււմ ԿԿՎԱ.

ԳԺ (ԳԸԺ) • գժոխք աԺ.

Օ (ՕԸ) • զգալ շՄՄՈՎԱԿԻ.

ՕԺ (ՕԸԺ) • զմեկին քերօննայ նոճիկ.

ՕԸ (ՕԸԸ) • զրահ ԼԱԿԻ.

ԹԿ (ԹԸԿ) • թգնի ֆիգօօօ ճերօ.

ԹԸ (ԹԸԸ) • թշնամի ներյաթ.

ԺԿ (ԺԸԿ) • ժպտիլ սլաբաթ.

ԺԸ (ԺԸԸ) • ժրաջան քերօննայ.

ԼԺ (ԼԸԺ) • լճակ ԼՈՅԿԱ.

ԼԸ (ԼԸԸ) • լռել մոլճաթ.

ԽԺ (ԽԸԺ) • խմոր օօօօ, ԿԿԿԿ.

Խն (ԽԸն) • խնճոր յաբլօօ.

ՃԺ (ՃԸԺ) • ճճոււմ սերօ.

Ճն (ՃԸն) • ճնուկ յերօննայ, յերօննայ.

- ԿԸ (կըշ) • կշիս вѣсы.
- Կս (կըս) • կսակъ духовное завѣщаніе.
- ՀԿ (հըկ) • հսարս гордый.
- ՀԸ (հըր) • հրամանъ повелѣніе, приказъ.
- ՉԿ (չըկ) • ձկնորս рыболовъ.
- ՉԲ (չըծ) • ձմեռն зима.
- ՃՆ (ճըն) • ճնձղուկъ воробей.
- ՃԿ (ճըկ) • ճսուռն травяная кобылка.
- ՄԺ (մըժ) • մժեխ комаръ.
- ՄԿ (մըկ) • մկրատъ ножницы.
- ՅԸ (յըշ) • յղելъ отпратить.
- Յս (յըս) • յսակъ чистый.
- ՆԸ (նըշ) • նշանъ знакъ.
- Նս (նըս) • նսակъ садиться.
- Շ (շ) • շտեմարանъ анбаръ.
- ՇԸ (շըշ) • շղթայъ цѣпь.
- Շս (շըս) • շսայլъ расточительный.
- ՉԳ (չըգ) • չգոյ ничто.
- ՉԲ (չըբ) • չբակորъ бѣдный, нищій.
- Պս (պըս) • պսակъ вѣнецъ.
- Պս (պըս) • պտուղъ плодъ.
- Ջն (ջըն) • ջնջելъ истребить, очистить.

Ջ, Ջ (ջււ) • ջրհեղեղ потопъ.

Ս (ս) • սպիտակ бѣлый.

ՍԽ (սխ) • սխալ ошибка.

ՍԹ (ստ) • ստախոս лжець.

Վ, Կ (վկ) • վկայ свидетель.

Վ, Ծ (վճ) • վճիռ рѣшеніе.

ՏԷ (տե) • տղրուկ пиявка.

ՏԸ (տը) • տղայ мальчикъ.

ՑԵ (սե) • ցնծալ радоваться.

ՑԲ (սբ) • ցբի водка.

ՓԷ (փե) • փշեայ терновый.

ՓԸ (փը) • փրկիչ спаситель.

ՔԵ (քե) • քնար лира.

ՔԸ (քը) • քուակ кошелекъ.

Այնպիսի բարեք, որոյ ԳԷ ռ Է Է Գրեքն Վ Ե
 Ե Տան Կնչո-ճո ունին :

Աստուած Богъ. Թուականь число, годъ.

Աղուէս лисица. Թւուաա заяка.

Դժուար трудный. Լուանալ мыть.

Օրինակը воинъ, сол-Չուանь веревка.

датель. Պատուելի почтенный.

Հալուէ աлое. Թշուառ несчастный.

Հրճուանք радость. Ստուեր тѣнь.

Հասկանալու անհարկ — անանկերն :

Յունուար Январь. Յուլիս Июль.

Փետրուար Февраль. Օգոստոս Августь.

Մարտ Мартъ. Սեպտեմբեր Сентябрь.

Ապրիլ Апрель. Հոկտեմբեր Октябрь.

Մայիս Май. Նոյեմբեր Ноябрь.

Յունիս Июнь. Դեկտեմբեր Декабрь.

Անհասկանալու անանկերն :

Խոյ Овенъ.

Աշու Вѣсы.

Յուլ Телецъ.

Սարիճ Скорпионъ.

Երկաւոր Близнецы. Աղեղնաւոր Стрѣлецъ.

Խեցգետին Ракъ. Այծեղջիւր Козерогъ.

Ասիւծ Левъ. Զրհու Водолей.

Աոյս Дѣва. Չուկն Рыбы.

Տարու Եղանակներն — անանկերն :

Գարուն весна. Աշուն осень.

Ամառն лѣто. Չմեռն зима.

Օրերու անուններն :

Միշակի Воскресенье. Չորեքշաբթի Среда.
 Արկուշաբթի Поне- Հինգշաբթի Четвергъ.
 дѣльникъ. Արբաթ Пятница.
 Արեքշաբթի Вторникъ. Շաբաթ Суббота.

Թիւերու անուններն :

Մի	одинъ	ի	1	I
Արկու	два	բ	2	II
Արեք	три	դ	3	III
Չորս	четыре	դ	4	IV
Հինգ	пять	ե	5	V
Վեց	шесть	դ	6	VI
Եօթն	семь	ե	7	VII
Ութ	восемь	ը	8	VIII
Ինն	девять	թ	9	IX
Տասն	десять	ժ	10	X
Քսան	двадцать	ի	20	XX
Արհարկն	тридцать	լ	30	XXX
Քառասունն	сорокъ	ւ	40	XL
Յրսունն	пятьдесятъ	ծ	50	L

Վաթսուկն	шестьдесять . . .	Ḷ	60	LX
Եօթանասուկն	семьдесять . . .	Ḹ	70	LXX
Ութսուկն	восемьдесять . . .	Ḹ̄	80	LXXX
Իննասուկն	девятьдесять . . .	Ḹ̄̄	90	XC
Հարիւր	сто	Ճ	100	C
Հազար	тысяча	Ճ̄	1000	M

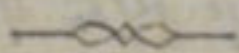
Պատիւով գրուելու բառեր :

իւմ ամենայն	իօ զոր. օրինակ
ամբն ամենեքեան	լը ընդ
ամցւն ամենեցուն	լւ ըստ
իք այսինքն	թի, ի թիւն
Աճ Աստուած	թե, ե թեան
Այ Աստուծոյ	թք, է թեամք
Ալ Աստուծով	թէ, է թենէ
դք դորա	կմ, կ կամ
դմ դմա	Յւ Յիսուս
դք դորա	Յի, Յի Յիսուսի
դց դոցա	նք նորա
կլ կալ	նմ նմա
նք նորա	վւ վասն

նյ նոցա	վր վերայ
նս նոսա	տր տէր
ոն որպէս	տնն, տն տեառն
պս պէս	տք տերամք
տք սուրք	ք քան
տր սորա	Քս Քրիստոս
ամ սմա	Քսի, Քի Քրիստոսի
սյ սոցա	էն և այլն

Այլեքէն գրուածաց զի գործածուած կէտերու - և նշաններու - անուանէրն:

Նութ (')	Շիշտ (')
Ստորակէտ (,)	Պարոյկ (°)
Միջակէտ (•)	Պատիւ (~)
Վերջակէտ (:)	Ենթամնայ (-)
Մակակէտ (')	Փակագիծ ()
Չակերտ („ “)	



ԻՄԱՍՏԱԼԻՑ ԲՆԵՒՔ

1. Ինչ որ ցանես, այն և կհնձես:
 2. Իմաստութիւն լսեցէք, և իմաստուն եղէք:
 3. Բարկացող մարդոյ ընկեր մի լինիր:
 4. Օհձէ երկաթը, քանի որ տաք է:
 5. Չիմացած բանդ մի խօսիր, որ քո վերայ չծիծաղեն:
 6. Ուրիշին փոս մի փորեր, ինքդ կանկանիս նորա մէջ:
 7. Այսօրուան ձուն լաւ է քան վաղուան հաւը:
 8. Չկայ ծածուկ բան, որ չյայտնուի:
 9. Շատ թող լինին քո բարեկամքդ, բայց հազարից մինը արա՛ քեզ խորհրդակից:
 10. Թէ որ կամենում ես սիրել մէկին՝ նախ փորձէ՛ նորան, և փորձելէն յետոյ՝ սիրէ՛ միշտ:
 11. Խաբեբայ մարդոյ փոխ մի տար, և եթէ տաս՝ համարիր թէ կորցրիր:
 12. Ղշմարտութիւնը ծածկել դժուար է, իսկ ստութիւնը ծածկել՝ առաւել ևս դժուար:
-

ИЗРЕЧЕНІЯ.

1. Что посѣешь, то и пожнешь.
 2. Слушайте премудрость, и будьте мудрыми.
 3. Не будь товарищемъ сердитаго человѣка.
 4. Куй желѣзо, пока горячо.
 5. Не говори того, чего не знаешь, чтобы не насмѣхались надъ тобою.
 6. Не рой чужому яму, самъ упадешь въ нее.
 7. Сегодняшнее яйцо лучше завтрашней курицы.
 8. Нѣтъ тайны, которая бы не открылась.
 9. Твоихъ пріятелей пусть будетъ много, но изъ тысячи сдѣлай себѣ одного наперстникомъ.
 10. Если желаешь любить кого, прежде испытай его, и послѣ испытанія, люби навсегда.
 11. Обманщику денегъ не давай, а если дашь, считай что потерялъ.
 12. Скрывать истину трудно, но скрывать ложь еще труднѣе.
-

ԱՌԱՐԻ

ԱՅՆ Ե ԶԱՆԻ:

Աին մի ունէր մի հաւ, որ ամենայն օր ածուամ էր մի մի ձու: Այս կինս կարծեց՝ թէ եթէ սկսի աւելի կերակրել հաւը դարիով, նա կածէ օրը երկու անգամ, և այնպէս արաւ: Իսկ հաւն օրը երկու անգամ ածելու տեղ, մի անգամ ածելէն ևս դադարեցաւ:

Ցանկալով ստանալ շատ, կկորուսանես և վերջինը:

ԱՂՈՒՒՄ Ե ԽՍԱՎՈՂ:

Աղուէսը տեսաւ հասունացած խաղողը, և ցանկացաւ առնուլ նորա համր: Իայց որքան և աշխատեցաւ, չկարաց հասանել նորան, ուստի և ասաց ՚ի մխիթարութիւն իւրեան. «ոչ, նա դեռ խակ է»:

Ի՛նչ և իցէ գործի մէջ յաջողութեան անհնարաւորութիւնը տեսանելով, յոյժ պախարակելի է ծածկել անյաջողութիւնը ստութիւնը:

БАСНИ

Женщина и Курица.

У одной женщины была курица, которая всякій день несла по яйцу. Эта женщина подумала, что если станет больше кормить курицу ячменемъ, то она будетъ нестись два раза въ день; такъ и сдѣлала. Но курица вмѣсто того, чтобы нестись два раза въ день, перестала нестись и одинъ разъ.

Желая получить много, потеряешь и последнее.

Лисица и Виноградъ.

Лисица увидѣла зрѣлый виноградъ, и захотѣла его отвѣдать. Но какъ ни старалась, не могла достать его, почему и сказала въ утѣшеніе свое: «нѣтъ, онъ еще не созрѣлъ».

Видя невозможность успѣть въ чемъ либо, весьма предосудительно прикрывать неудачу ложью.

Արկրագործ և Օյ:

Արկրագործ մի դտաւ սառած օձ, և ցաւելով նորա վերայ՝ առաւ նորան և դրաւ իւր ծոցը: Օձն տաքանալով, խայթեց իւր բարերարը:

Չարագործները իւրեանց բարքը չեն փոխում, թէև ցուցանեն նոցա մեծագոյն մարդասիրութիւն:

Մատաւապոստի և Վորսոսի:

Մի օր նապաստակները հաւաքուելով՝ ի միասին, ողբում էին իւրեանց կեանքը, որ ենթադրուած էր վտանգի և երկիւղի. որովհետև յարձակուում են նոցա վերայ և մարդիկ և շունք և արծիւք, և այլք բազումք: Աստի լաւ էին համարում մի անգամ մեռանիլ, քան թէ սարսափիլ իւրեանց բոլոր կենաց մէջ: Այս դիտաւորութեամբ նետուեցան նոքա լճի մէջ խնդդուելու համար: Վորսոսն, որք լճի չորս կողմում նստած էին, ռանաձայնը լսելով անկան յանկարծ լճի մէջ: Մատաւա-

Земледѣлецъ и Змѣя.

Земледѣлецъ нашелъ замершую змѣю, и сожалѣя взялъ ее и положилъ въ свою па-зуху. Змѣя, отогрѣвшись, ужалила своего благодѣтеля.

Злодѣи не перемѣняютъ своего нрава, хотя бы имъ оказали величайшее человѣколюбіе.

Зайцы и Лягушки.

Однажды зайцы, собравшись вмѣстѣ, оплакивали свою жизнь, подверженную опасности и страху; потому что на нихъ нападаютъ и люди, и собаки, и орлы, и многіе другіе. По этому, думали они, лучше однажды умереть, чѣмъ трепетать во всю жизнь. Съ этою цѣлію бросились они къ озеру, чтобъ утопиться. Лягушки сидѣвшія вокругъ озера, услышавъ топотъ, кинулись вдругъ въ озеро. Одинъ изъ зайцевъ, который былъ посмѣлѣе, видя это, закричалъ: «остановитесь, друзья,

տակներից մինը, որ միւսերից աւելի համար-
ձակ էր, տեսանելով այս, կանչեց. «դադարե-
ղէք, սիրելիք, մահու մի մատնէք ձեր անձը,
որովհետեւ մեզանից աւելի երկչոտ կենդանիք
կան» :

Դժբաղդէք մտիթարուում են, տեսանելով
ւրիշներին մեծագոյն թշուառութեան մէջ:

Գայլ և Ուղտար:

Գայլը զարհուրելով շուներից անկաւ
դետնի վերայ, և տեսանելով ոչխարը, աղա-
չեց նորան՝ խմելու ջուր բերել իւրեան՝ մեր-
ձակայ դետակէն. «եթէ դու ինձ խմելու ջուր
տաս, ասաց նա, ես կգտանեմ ինձ կերա-
կուր»: «Այո՛, պատասխանեց ոչխարը, եթէ ես
քեզ խմելու ջուր տամ, դու կուտես և ինձ»:

Չարագործները խաբում են այլոց՝ կեղ-
ծաւորութեամբ:

Ուղտ և Արաճապար:

Ուղտը տեսանելով, թէ եզը զուարճանում
է իւր եղջիւրներով, նախանձեցաւ նորա վե-
րայ, և ցանկացաւ որ ինքն ևս ունենայ այն-

не предавайте сами себя смерти, ибо есть животныя боязливѣе насъ».

Несчастныя утѣшаются, видя другихъ въ большемъ злополучіи.

Волкъ и Овца.

Испуганный собаками волкъ свалился съ ногъ, и увидѣвъ овцу, просилъ ее принести ему пить изъ близь-текущей рѣчки; «если ты дашь мнѣ напиться, сказалъ онъ, то я найду себѣ пищу». «Да, отвѣчала овца, если я дамъ тебѣ пить, ты съѣшь и меня».

Злодѣи обманываютъ другихъ притворствомъ.

Верблюдъ и Юпитеръ.

Верблюдъ, увидѣвъ, что быкъ лобуется своими рогами, позавидовалъ ему и пожелалъ самъ имѣть ихъ; почему отправясь къ

պիսի եղջիւրներ. վասն որոյ գնալով Արամազդի մօտ, խնդրեց նորանից, որ եղջիւր տայ իւրեան: Արամազդ բարկանալով նորա վերայ այն բանի համար, որ նա բաւական չէ իւր մարմնի մեծութեամբը և զօրութեամբը, և ցանկանում է աւելին ունենալ, ոչ միայն եղջիւր չտուաւ նորան, այլ և խլեց ականջներն մի մասը:

Ագահքը այլոց վերայ ունեցած նախանձու պատճառաւ, զրկուում են և այն բանից, որ ունին ինքեանք:

Առիժ, Աշ և Աղուէս:

Առիւծը, Աշը և Աղուէսը միաբանեցան ՚ի միասին որսի գնալու, և երբ որ դարձան մեծ որսով, Առիւծը հրամայեց Աշին բաժանել այն իւրեանց մէջ: Աշը բաժանեց որսը երեք հաւասար մասն, և առաջարկեց նոցա ընտրել որ մասը և կամենան: Առիւծը բարկանալով այս բանիս վերայ, կերաւ զԱշը: Յետոյ հրամայեց Աղուէսին բաժանել: Նա ևս հաւաքեց բոլորը ՚ի մի կոյտ, և թողուց իւր

Юпитеру, просилъ его, чтобы приставилъ ему рога. Юпитерь, прогнѣвавшись на него за то, что онъ не доволенъ величиною тѣла и силою, и желаетъ большаго, не только не приставилъ ему роговъ, но отнялъ и часть ушей.

Жадные, по зависти къ другимъ, лишаются и своего.

Левъ, Оселъ и Лисица.

Левъ, Оселъ и Лисица согласились вмѣстѣ идти на охоту, и когда возвратились съ большею добычею, то Левъ велѣлъ Ослу раздѣлить ее между ними. Оселъ, раздѣлилъ добычу на три равныя части, и предложилъ имъ выбрать долю, которую пожелаютъ. Левъ, разсердившись на это, съѣлъ Осла. Потомъ велѣлъ дѣлить Лисицѣ. Она, сложивъ все въ одну кучу, оставила для себя самую малую

համար մի փոքրագոյն բաժին: Առիւծը հարցուց նորան. «Ո՞վ ուսոյց քեզ այդպիսի բաժանումն առնել»: Աղուէսը պատասխանեց. «Լչի անցքը»:

Մերձաւորաց դժբաղդութիւնքը կարող են լինել մարդկանց նախազգուշութիւն:

ԲՆՈՅՆԿՆՆ ԳՆՏՄՈՒԹԻՒՆԻ

Մանուկ սպախօս:

Մանուկ մի ոչխարներ արածելու ժամանակ ձայն արձակեց ռամիկներուն. «Օգնեցէք, գայլ, գայլ»: Ռամիկները շուտով հաւաքուելով, տեսան՝ որ մանուկը սուտ էր խօսեցած, և այսպէս միշտ խաբում էր նոցա: Յետոյ նա իսկապէս տեսաւ գայլը, և սկսաւ աղաղակել. «Օգնեցէք, գայլ»: Նայց ոչ ոք չըփութացաւ նորա մօտ օգնելու, վասն զի ոչ ոք այնուհետեւ հաւատ չէր ընծայում նորան: Իսկ գայլը դիշատեց բոլոր հօտը:

Մանուկ և ճայր նորս:

Մանուկ մի գողանալով վարժատան մէջ

долю. Левъ спросилъ ее: «кто тебя научилъ такому дѣлежу»? Лисица отвѣчала: «приключеніе съ Осломъ».

Несчастія ближнихъ служатъ людямъ въ предосторожность.

ПРАВОУЧИТЕЛЬНЫЕ РАЗСКАЗЫ.

Мальчикъ лунь.

Мальчикъ, пасши овецъ, закричалъ мужикамъ: «помогите, волкъ! волкъ!»! Мужики, сбѣжавшись, увидѣли, что мальчикъ солгалъ; и такимъ образомъ всегда онъ обманывалъ ихъ. Потомъ онъ увидѣлъ дѣйствительно волка и сталъ кричать: «помогите, волкъ!»! Но никто не бѣжалъ къ нему на помощь, потому что никто послѣ того не вѣрилъ ему. А волкъ разстерзалъ все стадо.

Мальчикъ и его мать.

Мальчикъ, укравши въ школѣ книгу, при-

մի գիրք, բերաւ մօրը: Այս բանիս համար նա
ոչ միայն չպատժեց նորան, այլ և գովեց: Մա-
նուկը մեծանալով սկսաւ գողանալ և աւելի
մեծ բաներ: Մի օր բռնեցին նորան գողանա-
լու ընկնիս, և նա դատապարտեցաւ մահու:
Եւ որովհետեւ նորա քամակից գնում էր և
նորա մայրը լալով, խնդրեց դահիճներէն թոյլ
տալ իւրեան ասել քանի մի խօսք իւր մօր
ականջին: Մայրը իսկոյն մօտեցոյց որդւոյ բե-
րանին իւր ականջը, զոր խաժաւ նա իւր ա-
տամներով: Մայրը և ուրիշները սկսան նա-
խատել որդուն՝ թէ նա ոչ միայն գող է, այլ
և անզգամարար վարուեցաւ մօրը հետ: Այս
պէս պատասխանեց նա. «Մայրս է պատճառ
իմ կորստեանս. եթէ նա՝ երբոր ես գիրք գո-
ղացայ, ինձ խրատէր և պատժէր, ես չհա-
սանէի այն աստիճանի՝ որ այժմ ինձ տանէին
սպանելու»: »

Սէր Էդբայրական:

Տորվալ, հարուստ վաճառականի որդին
ի Աոնտոն, իւր մանկութեան հասակում
անձնատուր եղաւ ամենայն անառակութեց:

несъ къ матери. За это она его не только не наказала, но еще похвалила. Мальчикъ, подростя, началъ красть и важнѣйшія вещи. Однажды поймали его на самомъ воровствѣ, и онъ осужденъ былъ на казнь. А какъ шла за нимъ и мать его рыдая, то онъ просилъ палачей позволить ему нѣсколько словъ сказать на ухо матери. Мать тотчасъ поднесла ухо ко рту сына, который откусилъ его зубами. Мать и другіе стали его осуждать, что онъ не только воръ, но даже съ матерью поступилъ злодѣйски.

На это онъ отвѣчалъ: «мать виною моей гибели; если бы она, когда я укралъ книгу, меня наставляла и наказала, то я не дошелъ бы до того, чтобы нынѣ вели меня на смерть».

Братская любовь.

Дорваль, сынъ богатаго отца въ Лондонѣ, вдался въ молодости своей во всѣ распутства. Онъ раздражалъ своего отца, не слуша-

Նա զայրացնում էր իւր հօրը, չլսելով նորա հանձարեղ խորհուրդները և յորդարանքը: Օտրուենին մեռանելոյ ժամանակին կրտակ արաւ, որոյ մէջ իւր բոլոր ստացուածքը թողուց երէց որդւոյն:

Տօրվալ, լսելով իւր հօր մահը, զգաստացաւ և սկսաւ զղջալ իւր վատթար կենաց վերայ, որ վարում էր յառաջ: Վամանալով նոյնպէս, որ նա զըկուած է ժառանգութիւնից, վեհանձնարար համբերեց այս բանիս և ասաց. «Արժանի եմ ես այսմ»: Դենվալ, նորա երէց եղբայրը, լսելով նորա այսպիսի գովելի գնացքը, ուրախացաւ յոյժ իւր եղբօր բարեբախտ փոփոխութեանը վերայ: Սա գնաց նորա մօտ, և զրկելով նորան, ասաց. «Սիրելի եղբայր, մեր հայրը իւր կտակի մէջ իւր բոլոր ստացուածքը թողուց ինձ, նա զըկեց ժառանգութիւնից անառակ որդին, բայց ոչ այնպիսին, որպիսի ես դու այժմ. վասն որոյ ես տալիս եմ քեզ այն մասը, որ պատկանում է քեզ ըստ իրաւանց»:

ясь благоразумныхъ его совѣтовъ и увѣщаній. Старикъ, при смерти своей, сдѣлалъ духовную, въ которой завѣщалъ все имѣніе старшему сыну.

Дорваль, услышавъ о смерти своего отца, одумался и началъ раскаиваться въ дурной жизни, какую онъ прежде велъ. Узнавъ также, что лишенъ наслѣдства, перенесъ великодушно это извѣстіе и сказалъ: «я заслужилъ это». Женваль, старшій братъ его, услышавъ о такомъ похвальномъ поступкѣ, весьма обрадовался счастливой переменѣ своего брата. Онъ пошелъ къ нему и, обнявъ его, сказалъ: «любезный братъ! нашъ отецъ завѣщалъ все свое имѣніе мнѣ, онъ лишилъ наслѣдства распутнаго сына, но не такого, каковъ ты теперь; потому я даю тебѣ ту часть, которая принадлежитъ тебѣ по праву».

Նարե ԳՊՊՊՊՊ:

Մի մեծ քաղաքում բնակում էր աղքատ օրիորդ մի, որ ծառայում էր մի երեւելի տիկնոջ մօտ: Նա իմացաւ թէ իւր հայրը հիւանդացած է. բայց անկարող գոլով օգնութիւն ուղարկել նորան, որովհետեւ ինքն ոչ ինչ չունէր, չգիտէր թէ ի՞նչ առնէ: Մի օր դրացի կինն ասաց նորան. Արպիսի գեղեցիկ մազեր ունիս դու, ծամահիւսն կուտար քեզ նոցա համար գոնէ 15 մանէթ: Նարի օրիորդը վազեց իսկոյն ծամահիւսի մօտ: «Ի՞նչ կուտակ դուք իմ մազերի համար», հարցուց նա նորան: Ծամահիւսն զարմացաւ, և պատասխանեց «8 ռուբլի»: Ահ, ասաց օրիորդն տրտմութեամբ, բարձրացնելով աչքերը դէպ ի երկինք, այսպէս ես պիտի ստիպուիմ ուղարկել իմ աղքատ հօրս աւելի պակաս, քան թէ որչափ ես յուսայի: — «Աթէ դու վաճառում ես մազերդ՝ քո հօր համար, ես կըտամ քեզ 15 մանէթ»: — «Խուզեցէք ինձ, ասաց օրիորդը զուարճացած, խուզեցէք շուտով»: Եւ հարկէ նա ցաւում էր իւր գեղեցիկ

Добрая дочь.

Въ одномъ большомъ городѣ жила бѣдная дѣвушка, служившая у знатной барыни. Она узнала, что отецъ ея заболѣлъ; но не будучи въ состоянїи послать ему пособїя, потому что сама ничего не имѣла, она не знала что дѣлать. Однажды сосѣдка сказала ей: «какїя у тебя прекрасные волосы! парикмахеръ далъ бы тебѣ за нихъ по крайней мѣрѣ 15 рублей». Добрая дѣвушка побѣжала тотчасъ къ парикмахеру. «Что вы мнѣ дадите за мои волосы?» спросила она его. Парикмахеръ удивился и отвѣтилъ: «8 рублей». О! сказала она печально, поднявъ глаза къ небу, такъ я принуждена буду послать бѣдному отцу моему гораздо менѣе, нежели сколько я надѣялась. «Если ты продаешь твои волосы для твоего отца, то я дамъ тебѣ 15 рублей». «Остригите меня, сказала восхищенная дѣвушка, остригите поскорѣе». Конечно ей было жаль своихъ прекрасныхъ волосъ, но она

մազերի վերայ, բայց և մխիթարուում էր, ա-
սելով. Աս զոհեցի այն՝ իմ հօր համար:

Ահնոց:

Շինական մի տեսաւ, որ ծեր մարդիկ ակ-
նոց էին դնում կարդալու համար: Աս զնաց
ի քաղաք վաճառականի մօտ, որ ակնոցնե-
րով առւտուր էր անում, և խնդրեց նորա-
նից ամենալաւագոյնքը: Ա՛ւ՛ճառականը տը-
ւաւ նորան այն, ինչ որ նա խնդրեց: Շինա-
կանը դրաւ ակնոցը աչքերին, առաւ ձեռքը
գիրք, և ասաց, թէ այս ակնոցս պիտանի
չէ: Ա՛ւ՛ճառականը տուաւ նորան այլ ակնոց-
ներ, բայց սոքա ևս նորա համար անպիտան
էին: Միով բանիւ, որքան ակնոց և առնում
էր նա, ոչ մէկը չէր օգնում նորան կարդա-
լու: Ի վերջոյ վաճառականը հարցուց նորան.
«Մեկեր, արդեօք կարդալ գիտե՞ս դու» : —
«Ա՛յ մարդ, պատասխանեց շինականը, եթէ
ես կարդալ գիտենայի, ինձ ի՞նչ հարկաւոր
էին քո ակնոցները»:

утѣшалась, говоря: я ими пожертвовала для моего отца.

Очки.

Крестьянинъ замѣтилъ, что старые люди надѣвали очки для чтенія. Онъ отправился въ городъ къ купцу, который торговалъ очками и потребовалъ у него самыхъ лучшихъ. Купецъ подалъ ему то, чего онъ требовалъ. Крестьянинъ надѣлъ очки, взялъ книгу и сказалъ, что они никуда не годятся. Купецъ подалъ ему другіе, но и тѣ для него не годились. Словомъ: сколько очковъ онъ ни бралъ, ни одни не помогали ему читать. На послѣдокъ купецъ спросилъ у него: «другъ мой, да умѣешь ли ты читать»? «Экой человекъ, отвѣчалъ крестьянинъ, если бы я умѣлъ читать, то на что бы мнѣ твои очки».

ԽՐԵՏՎ

1. Մարդ բնականապէս գիտել ցանկայ, այլ առ ի՞նչ օգտէ գիտութիւն առանց երկիւղի Աստուծոյ:

2. Արդարեւ լաւ է հողագործ խոնարհ, որ ծառայէ Աստուծոյ, քան զհպարտ փիլիսոփայ, որ զընթացս աստեղաց զննեալ՝ անհողկայ զանձնէ:

3. Մի հպարտանար արուեստիւ կամ գիտութեամբ, այլ առաւել կալ զքեզ յերկիւղի ըստ չափու գիտութեան քո:

4. Աթէ թուի քեզ՝ թէ բազում ինչ գիտես, և ըստ բաւականին յայտնագոյնս իմանաս, գիտասջիւր և զայն՝ զի կայ և բազում ինչ, զոր անգիտանաս:

5. Այսն էր կամիս նախամեծար քան զայլս լինել, մինչ կան քան զքեզ գիտունք:

6. Մեք ամենեքին մօտ եմք յանկումս. այլ դու պարտիս զմտաւ ածել՝ թէ չիք ոք քան զքեզ մօտագոյն:

НАСТАВЛЕНІЯ.

1. Человѣкъ естественно желаетъ знать; но къ чему служить знаніе безъ страха Божія?

2. Поистинѣ смиренный земледѣлецъ, служащій Богу, лучше гордаго философа, который, рассуждая о движеніи звѣздъ, небрежетъ о самомъ себѣ.

3. Не гордись искусствомъ или знаніемъ; но болѣе содержи себя въ страхѣ по мѣрѣ своего знанія.

4. Если думается тебѣ, что ты много знаешь и довольно ясно разумѣешь, то знай, что есть еще болѣе, чего ты не знаешь.

5. Для чего хочешь ты кому-либо быть предпочтенъ, когда есть много ученѣе тебя и искуснѣе въ законѣ?

6. Мы всѣ къ паденію близки: но ты долженъ думать, что никого нѣтъ ближе тебя.

7. Ամենայն կատարելութի յաստի կեանս՝
խանն է ընդ անկատարուն, և լոյս զիտութեց
մերոց շատ կամ սակաւ կայ ընդ խաւարաւ:

8. Զէ պարտ խոտել զգիտութիւն կամ
զիրաց ինչ պարզ ծանօթութի. բարի է այն
յինքեան և յԱստուծոյ կարգեալ, բայց պարտ
է նախամեծար առնել միշտ քան զայն՝ զբա-
րիոք խիղճ մտաց և զկեանս առաքինականս:

9. Այլ քանզի ըստ մեծի մասին մարդիկ
առաւել ջանան զիտել քան կեալ առաքի-
նարար, վասն այսորիկ ստէպ մոլորին և սա-
կաւ կամ ոչինչ պտղաբերեն:

10. Աչ ամենայն բանի և զրդուութեան
պարտ է հաւատալ, այլ զզուշութք և երկայն-
մտութեամբ պարտ է զամենայն ինչ զիտել:

11. Աւոր, զի բազում անգամ զիւրա-
զոյն ևս հաւատացեալ լինի և ասի զայլոց
չարն քան թէ բարին:

12. Բայց արք կատարեալք թեթեամտու-
թեամբ ոչ հաւատան ամենայն խօսից. քանզի
զիտեն զմարդկային տկարութիւն, որ զիւրա-
մէտ է ՚ի չարն և ՚ի սայթաքումն ՚ի բանս:

7. Всякое совершенство въ сей жизни смѣшано съ несовершенствомъ, и свѣтъ познаній нашихъ болѣе или менѣе подверженъ омраченію.

8. Не должно осуждать знанія, или нѣкотораго простаго о вещахъ понятія; въ себѣ самомъ оно добро и отъ Бога установлено; но всегда должно предпочитать ему благу ю совѣсть и жизнь добродѣтельную.

9. Но такъ какъ по большей части люди стараются болѣе знать, нежели жить добродѣтельно: то отъ сего часто погрѣшаютъ, и плодъ ихъ малъ или ничтоженъ.

10. Не всякому слову и внушенію должно вѣрить; но осмотрительно и терпѣливо должно каждую вещь разсматривать.

11. Увы! часто удобнѣе вѣрить и говорить о другихъ зло, нежели добро.

12. Но люди совершенные не вѣрятъ легкомысленно всѣмъ разсказамъ; ибо знаютъ слабость человѣческую, преклонную ко злу и къ паденію въ словахъ.

13. Մեծ իմաստութիւն է չլինել վաղվա-
զակ 'ի գործս և յամառ յիւր կարծիս:

14. Ընդ առն իմաստնոյ և երկիւղածի
մ'ուտ 'ի խորհուրդ, և խնդրեալ բարիոք խրա-
տիլ քան զհետ երթալ այնմ՝ զոր դուդ
խորհիս:

15. Ի սուրբ Վիրս պարտ է խնդրել՝ ոչ
զճոռումութիւն, այլ՝ զճշմարտութիւն:

16. Օսուրբ Վիրս պարտ է ընթեռնուլ
այնու հոգևով՝ որով այնք զբեցան:

17. Միք պարտիմք խնդրել 'ի նմա առա-
ւել զօգուտ քան թէ զքանից նրբութիւն:

18. Օհոգեշահ մատեանս զրեալս անպա-
ճոյճ ոճով՝ պարտիմք այնպէս մտադիւր ըն-
թեռնուլ, որպէս զմատեանս զրեալս բարձրա-
դոյն ոճով և խորին իմաստիւք:

19. Աթէ կամիս օգուտ քաղել, ընթերցիլ
խոնարհութեամբ, պարզմտութեամբ և հա-
ւատով:

20. Չանալ յառաջադէմ լինել 'ի բարին,
որչափ կարող իցես. և Աստուած օգնեսցէ
բարի կամաց քոց:

13. Великая мудрость не быть стремительнымъ въ дѣлахъ и упрямымъ въ своихъ мнѣніяхъ.

14. Совѣтуйся съ мужемъ мудрымъ и добросовѣстнымъ, и ищи лучше быть наставленнымъ, нежели слѣдовать тому, что самъ придумаешь.

15. Въ Священномъ Писаніи должно искать не витійства, но истины.

16. Священное Писаніе должно читать въ томъ же духѣ, въ коемъ оно писано.

17. Мы должны въ немъ искать болѣе пользы, нежели тонкостей слова.

18. Благочестивыя книги, писанныя съ простотою, мы должны читать съ такимъ же удовольствіемъ, какъ и тѣ, кои писаны слогомъ возвышеннымъ и глубокомысленнымъ.

19. Если желаешь почерпнуть пользу, то читай съ смиреніемъ, съ простодушіемъ и съ вѣрою.

20. Старайся успѣвать въ добрѣ, сколько можешь; Богъ пособитъ доброй твоей волѣ.

21. Մի յուսար 'ի զխառնութիւնս քո, և մի յայլոց ճարտարութիւն, այլ ապաւինեալ 'ի շնորհս Աստուծոյ՝ որ օգնական է խոնարհաց, և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս:

22. Մի բարձրամաիր հարստութեամբ՝ եթէ ունիս զայն, մի բարեկամօք՝ եթէ նոքա հըզօրք են. Աստուծոյ ընծայեալ զամենայն փառքս, որ զբնաւն շնորհէ:

23. Ո՛վ իցէ այնչափ իմաստուն, որ կարիցէ զամենայն ինչ լիով գիտել:

24. Ապա մի կարի իմն ապաստան լինիր 'ի քո սեպհական կարծիս, այլ անսա՛ և այլոցն կարծեաց:

25. Եթէ ոք միանգամ կամ երկիցս խրատեալ 'ի քէն՝ չանսայցէ քեզ, մի կազեր ընդ նմա:

26. Ուսիր տանել համբերութեամբ պակասութեանց և ամենայն սկարութեանց այլոց. զի և քո կայ բազում ինչ, որոց այլք տանին:

21. Не надѣйся на собственныя твои знанія, ни на искусство другихъ; но уповай на благодать Бога, помогающаго смиреннымъ и унижающаго гордыхъ.

22. Не превозносись ни богатствомъ, если ты его имѣешь, ни друзьями, если они сильны; полагай всю славу въ Бога, который все даруетъ.

23. Кто столько мудръ, чтобъ знать совершенно все?

24. И такъ, не слишкомъ полагайся на собственное твое разсужденіе; но внимай разсужденію и другихъ.

25. Если кто былъ разъ или два обличенъ тобою, тотъ не послушаетъ тебя, не спорь и не препирайся съ нимъ.

26. Поучайся сносить съ терпѣніемъ недостатки и всѣ слабости другихъ; ибо и ты имѣешь ихъ множество, кои сносятся другіе.

ՅՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏԻ ԳԻՐՈՅ ՊԼՏՄՈՒԹԻՆԵՆՆԵ
ԽՈՎՄԻՄԻ ԽՈՐԵՆԵՆԵՑԻՈՅ:

Լ

Առաջադասութիւնք իշխանացն Աբգարոս առ Մարինոս, յորում
որեւին շփոթելն զի քրիստոս, առաջի իղև սկիզբն հասա-
րացն Աբգարոս:

Ընդ այն ժամանակս եկաց ՚ի գործ հազարապետութեան կայսեր ՚ի վերայ Փիւնիկեցւոց և Պաղեստինացւոց, Ասորւոց և Միջագետաց Մարինոս որդի Ստորգեայ. առ որ առաքեաց Աբգարիոս երկուս ՚ի զլիսաւորաց իւրոց, զՄար Իհաբ բղեշինն Աղճնեաց, և ըզհամհազրամ նահապետ Ապահունեաց տոհմին, և զԱնան հաւատարիմ իւր ՚ի քաղաքն Բեթքուբին, զգացուցանել նմա զպատճառս երթալոյն իւրոյ յԱրևելս, ցուցանելով և զգիր ուխտին՝ որ ընդ Արտաշէս և ընդ եղբարս իւր, և առնել զնա թիկունս օգնականութեան: Արոց եկեալ զտին զնա յԱլեթերոյսօլիս: Աւ

ИЗЪ ВТОРОЙ КНИГИ ИСТОРИИ МОИСЕЯ
ХОРЕНСКАГО.

—
XXX.

Авгарь отправляетъ вельможъ къ Марину. — Они видятъ Спасителя нашего Христа. — Начало обращенія Авгаря.

Въ то время назначенъ былъ отъ императора правителемъ Финикіи и Палестины, Сиріи и Месопотаміи, Маринъ, сынъ Сторога, къ которому Авгарь отправилъ двухъ изъ главныхъ своихъ вельможъ: Маръ Ихабъ—бдешха Ахдцникскаго и Шамшаграма, родоначальника племени Апахуни, также и своего приближеннаго Анана. Всѣ они прибыли въ городъ Беткубинъ для объясненія Марину причины путешествія Авгаря на Востокъ, представляя ему съ тѣмъ вмѣстѣ договорную грамоту, заключенную между Арташесомъ и его братьями, и прося его содѣйствія. Посланные заста-

նորա ընկալեալ զնոսա խաղաղութեամբ և մեծարանօք, առնէ պատասխանի Աբգարու. «Արհասկածեր 'ի կայսերէ սակս այնր, միայն զի զհարկեալն լիով փութասցիս»:

Եւ նոցա զարձեալ անտի, ելին յԱրուսաղէմ տեսանել զՓրկիչն մեր Քրիստոս վասն լրոյ համբաւուց սքանչելագործութեանցն. ուրում և սկանատես եղեալ, պատմեցին Աբգարու: Ընդ որ զարմացեալ Աբգարու, հաւատաց ճշմարտապէս իբր յարդարեւ որդի Աստուծոյ, և ասէ. «Այն զօրութիւնք ոչ մարդոյ են, այլ Աստուծոյ. զի չիք ոք 'ի մարդկանէ որ կարէ զմեռեալս յարուցանել, բայց միայն Աստուած»: Եւ քանզի ապականեալ էր մարմին իւր 'ի չարաչար ցաւոց, որ պատահեցին նմա 'ի Պարսից աշխարհին յառաջ քան զիօթըն ամ, և 'ի մարդկանէ ոչ եղև նմա հնար բժշկութեան, ետ տանել նմա թուղթ աղաչանաց, դալ և բժշկել զնա 'ի ցաւոցն, օրինակ զայս:

ли его въ Елевтерополѣ; онъ принялъ ихъ дружественно и съ почестью, сдѣлалъ слѣдующій отвѣтъ: — «За это не опасайся императора, старайся только внести всю дань сполна».

На возвратномъ пути посланные отправились въ Іерусалимъ видѣть Спасителя нашего Христа, привлеченные молвою о чудесахъ, совершаемыхъ Имъ, о которыхъ, какъ очевидцы, повѣдали они Авгарю. Авгарь, удивленный этимъ, дѣйствительно увѣровалъ, что Онъ — истинный Сынъ Божій и говоритъ: «Это — не человѣческая сила, но Божеская; ибо изъ людей никто не въ силахъ воскрешать мертвыхъ, развѣ одинъ только Богъ». И такъ какъ все тѣло Авгаря поражено было жестокими болѣзнями, постигшими его въ землѣ Персидской семь лѣтъ тому назадъ, и онъ не ожидалъ отъ людей никакого исцѣленія, по этому отправилъ къ Спасителю письмо, моля Его придти и исцѣлять его недуги. И оно было такого содержанія:

ԼԵ

Թ... շէ Աբգար... Փրկիչ Յիսուս Գրե...:

«Աբգար Արշամայ իշխան աշխարհի, առ Յիսուս Փրկիչ և բարերար, որ երևեցար աշխարհի Արուսազէ մացուոց, ողջոյն:

«Լուեալ է իմ վասն քո և վասն բժշկութեանդ, որ լինին 'ի ձեռս քո առանց դեղոց և արմատոց. զի որպէս ասի, տաս Գու կուրաց տեսանել և կազաց գնալ, և դրո՛րոտս սրբես, և զայսս պիղծս հանես, և որ միանգամ չարչարեալ են երկար հիւանդութեամբ՝ բժշկես. Գու և զմեռեայս յարուցանես: Եւ իբրև լուայ վասն քո զայս ամենայն, եղի 'ի մտի իմում մի յերկուց աստի. կամ թէ Գու Աստուած իցես, իջեալ յերկնից դործես զայդ. կամ թէ Արդի իցես դու Աստուծոյ, և զայդ առնես: Արդ վասն այնորիկ գրեցի ես առ քեզ՝ աղաչել զքեզ, զի աշխատ լինիցիս և եկեսցես առ իս և բժշկեսցես զհիւանդութիւնս, զոր ունիմ ես: Նա և լուայ զի Հրէայք տրորնջեն զքէն և կամին շարչարել զքեզ. բայց քաղաք մի փոքրիկ և գեղեցիկ է իմ, և բաւական է մեզ երկոցունցս»:

Արոց տարեալ զթուղթն, պատասհեցին Նա յԱրուսազէմ: Օչայս վկայէ Աւետարանական բանն, եթէ «Լին ոմանք 'ի հեթանոսաց ելելոց առ Նա. վասն որոյ ոչ համարձակին, որք լուանն, ասել ցՅիսուս, այլ ասին ցՓրի-

XXXI.

Письмо Авгара къ Спасителю Иисусу Христу.

«Авгарь, сынъ Аршама, князь земли, Иисусу Спасителю и благотворителю, явившемуся въ Иерусалимской землѣ, привѣтъ!

«Я слышалъ о Тебѣ и объ исцѣленіяхъ, совершаемыхъ Тобою безъ лѣкарствъ и безъ кореньевъ; ибо, какъ говорятъ, Ты заставляешь слѣпыхъ видѣть, хромыхъ ходить; Ты очищаешь прокаженныхъ; изгоняешь нечистыхъ духовъ; исцѣляешь одержимыхъ длительными болѣзнями; Ты и мертвыхъ воскрешаешь. Услыхавъ все это о Тебѣ, я положилъ въ умѣ своемъ одно изъ двухъ: или Ты—Богъ, сошедшій съ неба для совершенія всего этого; или же — Сынъ Божій, творящій все это. Вотъ почему пишу къ Тебѣ и прошу Тебя благоволить придти ко мнѣ исцѣлять недуги, коими я одержимъ. Слышалъ я также, что Евреи ропщутъ на Тебя и хотятъ предать Тебя мученіямъ: у меня есть небольшой, но красивый городъ — его достаточно было бы для насъ обоихъ».

Посланные съ этимъ письмомъ встрѣтили Иисуса въ Иерусалимѣ, чему свидѣтельствуется и Евангельское слово: «Тамъ находились нѣкоторые изъ язычниковъ, пришедшихъ къ Нему; слышавшіе объ этомъ не дерзаютъ ска-

լիպպոս և ցԱնդրէաս. և նորա տանն ցՅի-
սուս⁴: Իսկ ինքն Փրկիչն յայնմ ժամանակի
յորում կոչեացն զՍա, ոչ առ յանձն. բայց
թղթոյ արժանի արար զնա, որ ունի այսպէս:

ԼԳ

Պատասխանի Ռիմոյն Աբեար⁵, շոր իրեաց Թովմաս Ա-
ռապետալ հրամանաւ Փրկչին:

«Աշրանի իցէ այնմ, որ հաւատայ յիս՝ իբրև ոչ իցէ նո-
րա տեսեալ զիս. զի գրեալ է վասն իմ այսպէս. » Զի
որք տեսանենն զիս՝ ոչ հաւատացեն յիս, և որք ոչն
տեսանեն՝ նորա հաւատացեն և կեցցեն⁶: Իսկ վասն
այնր զի գրեցեր դու առ իս զալ Ինձ առ քեզ, արժան
է Ինձ կատարել աստ զամենայն ինչ վասն որոյ առ ա-
քեցոյ Աս: Եւ իբրև կատարելից զայս, ապա համբար-
ձայց առ այն՝ որ առաքեացն զիս. և յորժամ համբար-
ձայց, առաքելից զմի յաշակերտաց աստի Իմոց, զի բզ-
ցաւս քո բժշկեսցէ, և կեանս քեզ և որոց ընդ քեզ են՝
չնորհեսցէ⁷:

Օչայս թուղթ երևր Անան սուրհանդակ
Աբղարու, ընդ որում և զկենդանագրութիւն
Փրկչական պատկերին, որ կայ յԱղեսացւոց
քաղաքին մինչև ցայսօր ժամանակի:

затъ Іисусу, но говорятъ Филиппу и Андрею, они же передаютъ Іисусу». Но Самъ Спаситель въ то время не принялъ приглашенія, сдѣланнаго Ему Авгаремъ, но удостоилъ его письма слѣдующаго содержанія:

XXXII.

*Отвѣтъ на письмо Авгара, написанный Апостоломъ
Тимою по приказанію Спасителя.*

«Блаженъ, кто вѣруетъ въ Меня, не выдавши Меня! ибо написано обо Миѣ: — «Видящіе Меня не будутъ въ Меня вѣровать; но невидящіе Меня будутъ вѣровать и будутъ жить.

«Ты Миѣ пишешь, чтобъ Я пришелъ къ тебѣ:—Миѣ надлежитъ совершить здѣсь все то, для чего Я посланъ; и когда совершу это, вознесусь къ Тому, Кто послалъ Меня; и когда вознесусь — пришло одного изъ учениковъ Моихъ, который исцѣлитъ твои недуги и дастъ жизнь тебѣ и всѣмъ находящимся съ тобою».

Ананъ, гонецъ Авгара, принесть ему это письмо вмѣстѣ съ изображеніемъ лица Спасителя, существующимъ до сего времени въ городѣ Эдессѣ.

ԼԳ

Քարոզչութիւն յԵրեւան Առաւելոյն Թաղէի, և դասճէն
Բշխոյն հնգից:

Նայց յետ համբառնալոյ Փրկչին մերոյ՝
Թովմաս Առաքեալ, մի յերկոտասանիցն, ա-
ռաքեաց զԹաղէոս՝ որ էր մի յեթանասանից
անտի՝ ՚ի քաղաքն Ադեսիա, բժշկել զԱբգար
և աւետարանել ըստ բանին Տեառն: Արոյ ե-
կեալ ՚ի տուն Տուբիայ իշխանի հրէի, զոր ա-
սեն լինել յազգէն Նազրատունեաց. որոյ խու-
սեալ յԱրշամայ՝ ոչ ուրացաւ զհրէութին ընդ
այլ ազգականս իւր, այլ նոյն օրինօքն եկաց
մինչև հաւատալ ՚ի Քրիստոս: Աւել համ-
բաւ նորա (Թաղէի) ընդ ամենայն քաղաքն:
Լուեալ Աբգարու ասէ. «Սա է վն որոյ զրեացն
Յս. և իսկոյն կոչեաց զնա: Աւել եղև ՚ի մտա-
նելն Թաղէի, տեսիլ մեծ երևեցաւ Աբգարու
յերեսն Թաղէի. և յարուցեալ ՚ի դահոյիցն
անկաւ ՚ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եզազ
նմա. և զարմացան ամենայն իշխանքն՝ որ
շուրջն կային, զի ոչ զիտացին զտեսիլն: Ասէ
ցնա Աբգար. «Վա՛ն իցես արդարև աշա-

XXXIII.

*Проповѣдываніе Апостола Ѡаддея въ Эдессѣ и конци
пяти писемъ.*

Послѣ вознесенія Спасителя нашего, Апостоль Ѡома, одинъ изъ двѣнадцати, отправилъ Ѡаддея, одного изъ семидесяти учениковъ, въ городъ Эдессу исцѣлять Авгаря и благовѣствовать по слову Господа. Ѡаддей приходитъ въ домъ Товія, еврейскаго вельможи, который, говорятъ, былъ изъ рода Багратуни. Товій убѣждалъ отъ Аршама, не желая вмѣстѣ съ другими своими сродниками отречься отъ Іудейства, остался вѣрнъ своему закону до минуты вѣрованія своего во Христа. И разнеслась молва о Ѡаддеѣ по всему городу. Авгарь, услыхавъ о томъ, сказалъ: «Это — тотъ, о которомъ писалъ Іисусъ», и тотчасъ призвалъ его къ себѣ. Когда вошелъ Ѡаддей, Авгарь увидалъ на лицѣ его чудесное явленіе. Тогда царь, вставъ съ своего престола, палъ ницъ и поклонился ему; всѣ вельможи, его окружавшіе, изумились, ибо

կերտ օրհնելոյն Յիսուսի, զոր ասաց առա-
քել ինձ այսր, և կարող իցես բժշկել զցաւս
իմ՝: Պատասխանի եւ թաղէ. «Եթէ հաւա-
տասցես ՚ի Քրիստոս Յիսուս յԱրդին Աս-
տուծոյ, տացին խնդրուածք սրտի քո: Ասէ
ցնա Աբղար. «Այս հաւատացի ՚ի՛Սա և՛ի շայր
՛Սորա. վասն որոյ կամեցայ առնուլ զզօրս իմ
և զալ կոտորել զ՝ ընկայսն, որ խաչեցին զ՛Սա,
եթէ ոչ էր իմ արգելեալ վասն թաղաւորու-
թեանն ՝ ուսմայեցւոց՝:»

Աւ յայսմ բանէ սկիզբն արարեալ թա-
ղէի, աւետարանեաց նմա և քաղաքի նորա.
և եղեալ ձեռն ՚ի վերայ բժշկեաց ցնա, և զԱբ-
ղիու պատազրոս իշխան քաղաքին և պատ-
ուական յամենայն տան արքային. նա և զա-
մենայն՝ որ էին ՚ի քաղաքին հիւանդք և ախ-
տաժեաք, բժշկեաց. և հաւատացին ամենե-
քեան: Աւ մկրտեցաւ ինքն Աբղար և ամենայն
քաղաքն. և զդուրս տաճարաց կուոցն փակե-
ցին. և որ ՚ի վերայ բազնին և սեանն կային
պատկերքն՝ ծածկեալ պատեցին եղեգամբ: Աւ
ոչ զոք ածէր բռնու թեամբ ՚ի հաւատս, բայց

не поняли явленія. Авгарь говоритъ ему: «Не ты ли въ самомъ дѣлѣ ученикъ благословеннаго Іисуса, котораго Онъ обѣщаль прислать сюда? и не можешь ли ты исцѣлять мои недуги»? — Отвѣчалъ Ѳаддей: «Если вѣруешь во Христа Іисуса, Сына Божія, то исполнятся твоего сердца просьбы». Говоритъ ему Авгарь: «Я уже вѣрую въ Него и въ Отца Его; и потому я готовъ былъ съ своимъ войскомъ идти на истребленіе Евреевъ, которые распяли Его, еслибъ я небылъ воспренятствованъ дѣлами съ римскимъ правительствомъ».

Съ этого слова началъ Ѳаддей благовѣствовать и ему и городу его; и, положилъ на него руку, исцѣлилъ его и подагрика Абдіу — вельможу города, уважаемаго во всемъ царскомъ домѣ; исцѣлилъ также всѣхъ больныхъ и недужныхъ, находящихся въ городѣ: и всѣ увѣровали. Авгарь и весь городъ приняли крещеніе; замкнули двери языческихъ храмовъ и завернули тростникомъ изображенія кумировъ, находящихся на столбѣ и жертвенни-

օր ըստ օրէ յաւելեալ 'ի հաւատացեալսն բազմանային :

Իսկ Առաքելոյն թաղէի զխոյրարար ոմն մեսաքսազործ մկրտեալ, և անուն կոչեցեալ Ադդէ, ձեռնադրեալ 'ի վերայ Ադիսիայ, փոխանակ իւր թողու առ արքայի : Աւ իւր առեալ հրովարդակ Մքգարէ, զի ամենեքեան լուիցեն աւետարանին Քրիստոսի, զայ առ Սանատրուկ քեռորդի նորին, զոր կարգեալ էր 'ի վերայ աշխարհին և զօրացն :

Իայց Աքգար յօժարեցաւ զրել թուղթ առ Տիբերիոս, որ ունի օրինակ զայս :

Թ՝՝՝՝ ԱԲԳ՝՝՝՝ ՝՝՝՝ ՏԵԲԵՐԻ՝՝՝՝ :

« Աքգար արքայ Հայոց, տեսուն իմում Տիբերի կայսեր Հռովմայեցոց, խնդալ :

« Վիտելով իմ, թէ ոչ ինչ ծածկի 'ի քումմէ թագաւորութենէդ, այլ իբրև զմտերիմ քո՝ աւելի ևս իմացուցանեմ 'ի ձեռն գրոյ : Զի Հրէայք, որ բնակեալ են 'ի գաւառս Պաղեստինացոց, ժողովեալ խաչեցին զՔրիստոս առանց իրիք յանցանաց, 'ի վերայ մեծամեծ երախտեացն՝ զոր արար առ նոսա, նշանս և սքանչելիս, մինչ-

кахъ. Никого не принуждали къ принятію вѣры; и, не смотря на то, съ каждымъ днемъ число вѣрующихъ возрастало.

Апостоль Ѳаддей, окрестивъ нѣкотораго Адея, занимавшагося приготовленіемъ шелковыхъ шапокъ, рукополагаетъ и оставляетъ его за себя при царѣ въ Эдессѣ; а самъ взялъ отъ Авгаря грамоту, въ силу которой всѣ должны были внять Евангелію Христа, придти къ племяннику его Санатруку, управлявшему страной и войскомъ.

Авгарю угодно было написать къ Тиверію письмо слѣдующаго содержанія.

Письмо Авгаря къ Тиверію.

«Авгарь, царь армянскій, государю своему Тиверію, римскому императору, привѣтъ!

«Хотя знаю, что ничто не скрывается отъ твоего величества, но, какъ искренній твой другъ, хочу черезъ письмо поставить тебя въ извѣстность о всемъ совершившемся. Евреи, живущіе въ областяхъ Палестинскихъ, собравшись, распяли Христа — непричастнаго никакому преступленію, не взирая на величайшія къ

չև զմեռեալս անգամ՝ յարուցանել: Եւ զիսեան, զի զօրութիւնքս այս ոչ են սոսկ մարդոյ, այլ Աստուծոյ: Չի և՛ի ժամանակին յորում խաչեցինն զՆա՝ արեգակն խաւարեցաւ, և երկիր շարժեալ տատանեցաւ, և ինքն յետ երկոց աւուրց յարեաւ ՚ի մեռելոց և երեւցաւ բազմաց: Եւ այժմ յամենայն տեղիս անուն Նորա ՚ի ձեռն աշակերտաց Նորա սքանչելիս մեծամեծս կատարէ: որ և առ իս ինքեան եցոյց յայտնապէս: Եւ արդ այսու հետև տէրութիւնդ քո զիտէ, որ ինչ արժան է հրամայել ՚ի վերայ ժողովրդեանն Հրէից, որք զայն գործեցին, և գրել ընդ ամենայն տիեզերս, զի երկրպագեցեն Քրիստոսի իբրև ճշմարիտ Աստուծոյ: Ողջ լեր՝:

Պատասխանի Ռդնոյն Աբգարոսի ՚ի Տիբերէայ:

«Տիբերիոս, կայսր Հռովմայեցւոց, Աբգարու, թագաւորի Հայոց, խնդալ:

«Օ թուղթ մտերմութեանդ քո ընթերցան առաջի իմ, վասն որոյ շնորհակալութիւն ՚ի մէնջ քեզ հասցէ: Թէպէտ և ՚ի բազմաց մեր լուեալ զայդ յառաջագոյն, եցոյց և Վիղատոս ստուգապէս վասն նշանացն նորա, և թէ յետ յարութեանն հաւատարիմ եղև բազմաց, թէ Աստուած է: Վասն որոյ և ես կամեցայ առնել զայդ, զոր և դու խորհեցար: Այլ քանզի սովորութիւն է Հռովմայեցւոց՝ աստուած ՚ի հրամանէ թագաւորի միայն նոյ ոչ նստուցանել, մինչև ոչ վարձեալ քննեացի նա

нимъ благодѣянiя, знаменiя и чудеса, ниже на то, что Онъ воскрешалъ даже мертвыхъ. Да будетъ тебѣ вѣдомо, что это — не просто человѣческая сила, но Божеская. Ибо въ то время, когда распяли Его, солнце покрылось мракомъ и земля, восколебавшись, потряслась; Самъ же послѣ трехъ дней воскресъ изъ мертвыхъ и явился многимъ. И теперь, во всѣхъ мѣстахъ, имя Его, посредствомъ Его учениковъ, совершаетъ великiя чудеса: оно на мнѣ самомъ явственно явило это. За тѣмъ величество твое знаетъ, что надлежитъ приказать относительно народа еврейскаго, совершившаго такое преступленiе; и что писать по всей вселенной, предписывая поклоненiе Христу, какъ истинному Богу. Будь здоровъ».

Отвѣтъ Тиверiя на письмо Авгаря.

«Тиверiй, римскiй императоръ, Авгарю, армянскому царю, привѣтъ!

«Твое дружеское письмо прочли поредъ нами; прими за него нашу благодарность. Я отъ многихъ слышалъ о знаменiяхъ Иисуса, и Пилать подтверждаетъ ихъ, прибавляя, что, послѣ воскресенiя Его изъ мертвыхъ, многiе удостовѣрились, что Онъ Богъ. По этому я и самъ хотѣлъ сдѣлать то, что и ты замыслилъ. Но такъ какъ по римскому обычаю богъ поставляется по повелѣнiю не одного только государя, но послѣ внимательнаго обсужденiя сената — то я предложилъ дѣло сенату, кото-

ի սինկղիստոսէն, վասն որոյ և իմ յայտնեալ զբանս
զայս սինկղիստոսին, արհամարհեաց սինկղիստոսն, զի
ոչ քննեցաւ նա յառաջագոյն ՚ի սմանէ: Այլ մեք ար-
ւաք հրաման՝ ամենայն ումեք որում և հաճոյ թուեացի
Յիսուս, ընկալցի զՆա ընդ աստուածս. և մահ այնո-
ցիկ սպառնացեալ, որ չարախօս կայցեն զքրիստոնէից:
Եւ վասն ժողովրդեանն Հրէից, որ յանդգնեցան խաչել
զՆա, գորմէ լսեմ՝ թէ ոչ արժանի խաչի էր Նա և մա-
հու, այլ պատուի և երկպագութեան, յորժամ առից
պարապումն ՚ի պատերազմէս Սպանիացւոց ապստամ-
բողաց յինէն, քննեալ հատուցից նոցա զարժանն՝:

Գ՝ Ե՛ւ Բ՝ Ե՛ւ Ա՛բ Ե՛ւ Տ՛Է Ե՛ւ Բ՛Է:

«Աբգար, արքայ Հայոց, տեսան իմում Տիբերի, կայ-
սեր Հռովմայեցւոց, խնդալ:

«Օ թուղթ գրեալ ըստ արժանի քոյոյ տէրութեանդ
տեսի, և ընդ հրաման մտածութեանդ քո ուրախացայ:
Եթէ ոչ ցասնուցուս ինձ, գործ սինկղիստոսիդ յոյժ
այպանելի է. քանզի առ դոսա՝ ՚ի քննութենէ մարդ-
կան տուեալ լինի աստուածութիւնն: Եւ արդ այսու-
հետեւ եթէ ոչ լինիցի հաճոյ Աստուածն մարդոյն, Աս-
տուած լինել նա ոչ կարէ. և իբրև յայսմանէ մարդոյն
արժան է քաւել զԱստուածն: Բայց քեզ տեսան իմոյ
հաճոյ թուեացի առաքել զայլ ոք յԵրուսաղէմ փո-
խանակ Պիղատոսի, զի լուծցի նա անարգանօք յիշխա-
նութենէն՝ յոր կարգեցեր զնա. վասն զի արար զկամս
Հրէիցն, և խաչեաց զքրիստոս ՚ի տարապարտուց ա-
ռանց քոյոյ հրամանի: Ողջ լինել քեզ ըղձամ՝:

рый отвергъ его за то, что первоначально оно не было имъ разсмотрѣно. Но мы повелѣли, что всякій, кому будетъ угодно, можетъ принять Иисуса въ число боговъ, грозя смертію тому, кто осмѣлится злословить Христіанъ. Что же касается еврейскаго народа, дерзнувшаго распинать Иисуса, Который, какъ слышу, былъ достоинъ не креста и смерти, но почести и поклоненія; то какъ только освобождусь отъ войны противъ возмущившихся Испанцевъ, — разсмотрю дѣло и воздамъ Евреямъ должное».

Авгарь вторично пишетъ письмо къ Тиверію.

«Авгарь, царь армянскій, государю своему Тиверію, императору римскому, привѣтъ!

«Достойно твоего величества написанное письмо я получилъ и порадовался мудрому твоему повелѣнію. Скажу не вогнѣвъ тебѣ, что дѣйствіе сената достойно смѣха въ высшей степени; ибо у него божественность дается по приговору людей. И потому отнынѣ впредь, если богъ не будетъ угоденъ человѣку, то не можетъ быть богомъ; ибо человѣкъ беретъ на себя оправдать божество. Благоволите, государь, послать въ Іерусалимъ когонибудь другаго на мѣсто Пилата, который съ позоромъ долженъ быть лишенъ сана, на который ты его возвелъ; ибо онъ исполнилъ волю Евреевъ и распялъ Христа напрасно, безъ твоего повелѣнія. — Желаю тебѣ здравствовать».

Օգոստոս զընալ Աբղարու, գհաւասար թըղ-
թոյն եղ 'ի դիւանի իւրում, որպէս և զայլսն:
Գրեաց և առ Ներսէս մանուկ արքայ Աստ-
րեատանի 'ի Տարեղոն:

Թ. Պ. Պ. Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Պ. Պ. Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Պ. Պ. Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը.

«Աբղար, արքայ Հայոց, որդւոյ իմում Ներսէսի,
խնդալ:

«Օգիւր քոյոյ ողջունի տեսի, և զՊերոզ լուծի 'ի կա-
պանաց, և զվհաս նորա թողի նմա. և եթէ կամ իցէ
քեզ, կարդեսցես զնա 'ի վերակացութիւն Նինուէի,
որպէս և կամիս: Այլ վասն այնր զի գրեցեր առ իս, թէ
տուր ածել զայրդ բժիշկ, որ զնշանսդ առնէ և քարոզէ
այլ աստուած 'ի վեր քան զհօր և զջուր, զի տեսից և
լուայց դմա, նա ոչ էր բժիշկ ըստ արուեստի մարդկան,
այլ աշակերտ էր Արդւոյն Աստուծոյ՝ արարչի հրոյ և
ջրոյ. և վիճակ հասեալ 'ի կողմանս Հայոց առաքեցաւ:
Բայց յընկերաց նորա գլխաւորաց Սիմոն անուն, նա 'ի
կողմանս Պարսից առաքեալ է. խնդիր արարեալ լուի-
ցես նմա, յորժամ և հայրն քո Արտաշէս: Եւ նա բժրչ-
կեսցէ զամենայն հիւանդութիւնս, և ճանապարհ կե-
նաց ցուցցէ»:

Եւ յաւել ևս զընլ առ Արտաշէս արքայ
Պարսից օրինակ զայս:

Авгарь, написавъ это письмо, копію съ него, равно какъ и съ другихъ писемъ, оставилъ въ своемъ архивѣ. Написалъ также въ Вавилонѣ къ юному ассирійскому царю, Нерсеху.

Письмо Авгара къ Нерсеху.

«Авгарь, царь армянскій, сыну своему Нерсеху, привѣтъ!

«Я получилъ привѣтливое письмо твое и освободилъ отъ оковъ Цероза, простивъ ему его вину. Если желаешь, можешь назначить его правителемъ Ниневии. Касательно же того, что пишешь отправить къ тебѣ врача, который совершаетъ знаменья и проповѣдуетъ другаго бога, превосходящаго огонь и воду, дабы ты могъ видѣть и слышать его — знай, что онъ былъ врачъ не по человѣческому искусству, но ученикъ Сына Божія, творца огня и воды; онъ по жребію былъ посланъ въ страны армянскія. Одинъ изъ главныхъ его товарищей, по имени Симеонъ, отправленъ въ Персію: ищи и услышишь его и ты, и отецъ твой Аршатесъ; онъ исцѣлитъ всѣ недуги и укажетъ путь жизни».

Авгарь написалъ также къ персидскому царю, Арташесу, слѣдующее письмо:

ԹՎԱԿԱՆՆԵՐ ԱՔԻՄԱՆՆԵՐ ԱՐԳԱՆՆԵՐ:

»Աքդար, արքայ Հայոց, Արտաշեսի եղբոր խնամ
Պարսից արքայի, խնդալ:

»Գիտեմ զի արդ լուեալ է քո վասն Յիսուսի քրիս-
տոսի Որդւոյն Աստուծոյ, զոր խաչեցին Հրեայքն. որ
յարեաւն 'ի մեռելոց, և առաքեաց զաշակերտս իւր ընդ
ամենայն տիեզերս՝ ուսուցանել ընդ հանուր: Եւ մի յա-
շակերտաց Նորա գլխաւորաց Սիմոն անուն՝ է 'ի կող-
մանս քոյոյ տէրութեանդ: Արդ խնդիր արարեալ գրա-
ցես զնա, և նա բժշկեսցէ զամենայն ախտս հիւանդու-
թեանց՝ որ 'ի ձեզ, և ճանապարհ կենաց ցուցցէ. և հաւ-
ւատասցես բանի նորա, դու և եղբարք քո, և ամենե-
քեան՝ որ հնազանդին քեզ կամաւոր: Զի ախորժելի է
ինձ, զձեզ ըստ մարմնոյ ազգականս՝ լինել ինձ մտերիմ
հարազատս և ըստ հոգւոյ»:

Եւ մինչ դեռ պատասխանիս այսց թղթոց
ոչ էր ընկալեալ, վախճանի Աքդարիոս, թա-
գաւորեալ ամս երեսուն և ութ:

Письмо Авгаря къ Арташесу.

«Авгарь, царь армянскій, Арташесу, брату своему — царю персидскому, привѣтъ!

«Знаю, что ты уже слышалъ объ Иисусѣ Христѣ, Сынѣ Божіемъ, Котораго распяли Евреи, Который воскресъ изъ мертвыхъ, послалъ учениковъ своихъ по всей вселенной для наставленія всѣхъ. Одинъ изъ главныхъ его учениковъ, по имени Симеонъ, находился въ земляхъ твоего величества. Ищи его и онъ исцѣлитъ всѣ ваши недуги и укажетъ путь жизни; и повѣришь слову его и ты, и братья твои, и всѣ, добровольно повинующіеся тебѣ. Весьма пріятно было бы видѣть васъ, сродниковъ нашихъ по плоти, друзьями и сродниками также по духу».

Авгарь, не получивъ еще отвѣта на эти письма, умираетъ послѣ тридцати осьми лѣтняго царствованія.

ՕՒՆԵՆՕՒՆ ԵՂԹԹԻՒՆՆԵՐ

Տէրո-նահան աղօթք:

ա. Հայր մեր ոչ յերկինս ես՝ սքեղեցի անուն քո:

բ. Եկեսցէ արքայութիւն քո:

գ. Եղեցին կամք քո՝ որպէս յերկինս եւ յերկրի:

դ. Օհայ մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր:

ե. Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թո-

ղումք մերոց պարտապանաց:

զ. Եւ մի տանիր զմեզ ՚ի փորձութիւն:

է. Եւ փրկեա՛ւ մեզ ՚ի չարէն:

Օհի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ

փառք յաւիտեանս. ամէն:

Մատթ 23-րդ Եւսեբիոսի խմբագրութիւն:

Ենկանիմք առաջի քոյ սք Ե՞ծածին, եւ արա-
ջեմք զանարատ զկոյսդ՝ բարեխոսեալս վն անձանց
մերոց. եւ ազաջեալ զմիածին որդիդ՝ փրկել զմեզ
՚ի փորձութենէ եւ յամենայն վտանգից մերոց:

Աղօթք առ-առօրեան:

Եմենակալ Եստուած՝ որ ծագեցիր զլոյս
առաւօտու յարարածս քո, ծագեալ եւ այժմ

զառասա ողորմութիւն'ի վերայ փառարանչացս
անուան քո սրբոյ:

Վուսովդ քո, Քս, ամենեքեան լուսաւորե-
ցաք, և'ի սբ խաչ քո, Փրկիչ, հաւատացեալքս
ապաւինեցաք: Վնւր մեզ Աստուած Փրկիչ
մեր, տնւր մեզ զխաղաղութի քո, և արան առ
մեզ զողորմութիւն քո, մարդասէր Տէր:

Աշօ՛ր+ երեկոյեան:

Տէր Ա՛ծ մեր, դու պահեան զմեզ խաղաղու-
թեամբ 'ի զիշերիս յայսմիկ և յամենայն ժա-
մանակի: Մնդ սուրբ երկիւղ քո բեռեալ պա-
հեան զմիտս և զխորհուրդս մեր: Արպէս զի յա-
մենայն ժամ քե պահպանեալ լիցուք յորո-
գայթից թշնամւոյն, և քեզ հանցուք զօրհ-
նութիւն և զփառս օօր և Արդւոյ և օոդ-
ւոյդ սրբոյ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս:

Աշօ՛ր+ յառաջ Գան զճաշկերոյն:

Ա՛ծք ամենեցուն 'ի քեզ յուսան, Ա՛ծ մեր
և Տէր, և դու տաս կերակուր նոցա 'ի ժամու:
Աղաչեմք զքեզ՝ պարգեւեալ և մեզ կերակուր

ուրախութեան, և լցն՝ զսիրտս մեր՝ ի լիութեանէ արարածոց քոց:

Առնի՛ր յետ ճաշկերտութի:

Անրակրիչ և ուրախարար Տէր, փառք քեզ. լցուցանող Քրիստոս, գոհանամք ըզքէն. որ կերակրեցեր զմեզ քաղցրութեամբ կամօք քովք: Այցն՝ ուրախութեամբ և բերկրութեամբ զսիրտս մեր:

Առնի՛ր յետ ճարանեւոյ յեկեղեցի:

Ի մէջ տաճարիս և առաջի Աստուածրնկալ և պայծառացեալ սուրբ նշանացս և սբ խորանացս խոնարհեալ երկիւղեալ երկիրապագանեմ. զսուրբ և զհրաշալի և զյաղթող տերութիւնդ քո օրհնեմ և փառաւորեմ. և քեզ մատուցանեմ գօրհնութիւն և զփառս ընդ շօր և Սուրբ շողոյն, այժմ և միշտ և յաւիտեանս:



ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Публичная Библиотека
7/11. 1922
ИМЕНА. Мясникова
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

11

2013

4908

